

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΒΟΤΑΝΙΚΟ ΚΗΠΟ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΒΟΤΑΝΙΚΟ ΚΗΠΟ
ENCOUNTER AND FAREWELL: CREMATORIUM IN BOTANICAL GARDEN OF ATHENS

Σπουδάστριες	Αριδά Διώνη Διονυσοπούλου Αθανασία-Ιλίου Παναγιωτοπούλου Χριστίνα
Επιβλέπων καθηγητής	Αγγελής Γιώργος
Σύμβουλος καθηγητής	Βασιλάτος Παναγιώτης

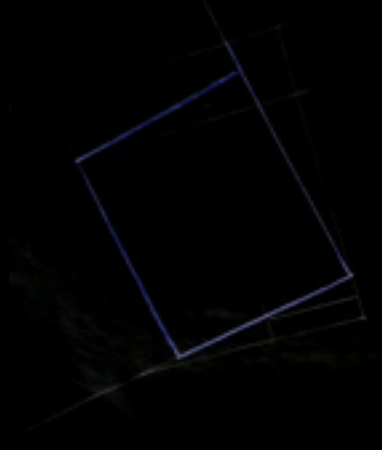
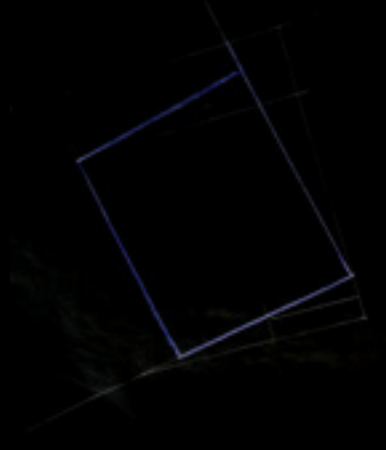
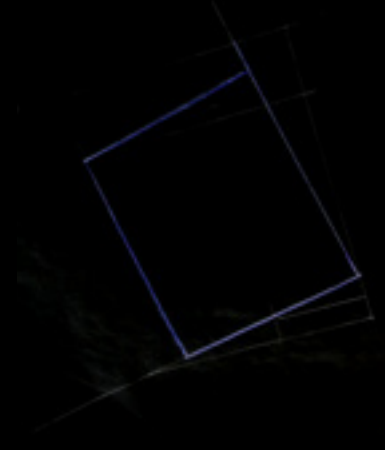
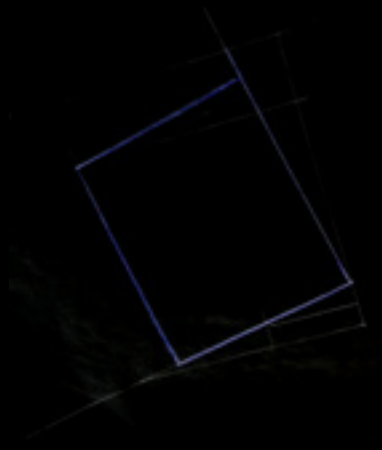
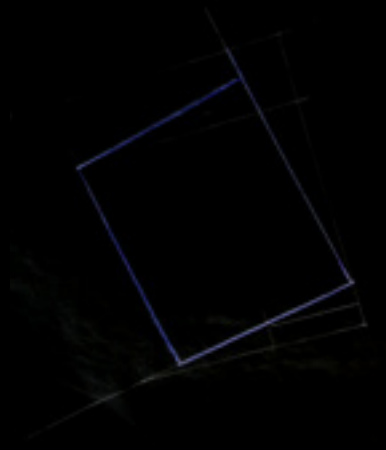
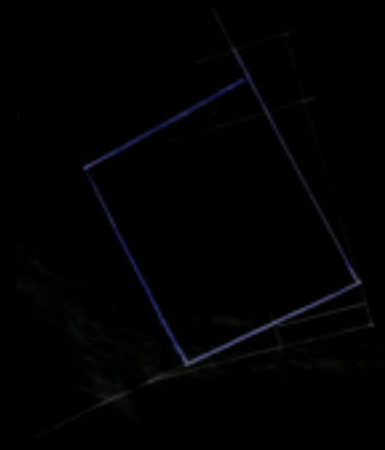
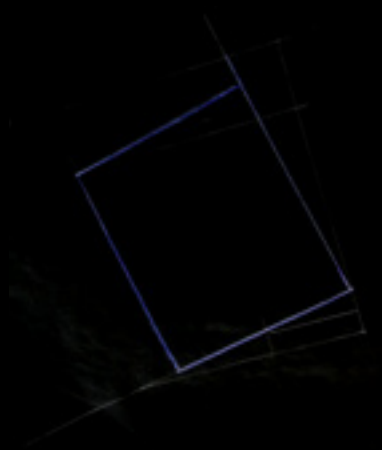
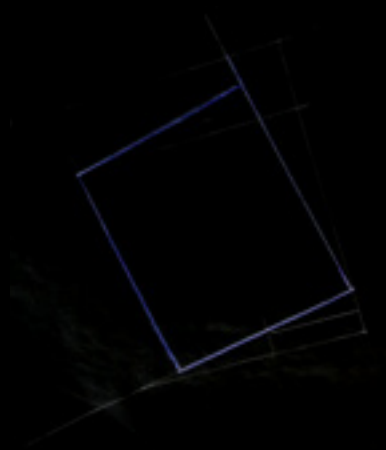
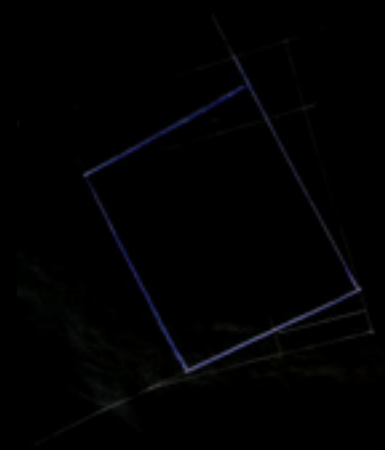
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ

Αθήνα, Φεβρουάριος 2020

Στην τέχνη, υπάρχει λιγότερο πρόοδος και περισσότερο κύκλοι, κύκλοι που αντιστοιχούν σε μια ορισμένη θεώρηση του κόσμου και της ζωής. Οι Αιγύπτιοι δεν έφτιαχναν εκείνα τα μνημειώδη γεωμετρικά γλυπτά επειδή ήσαν ανίκανοι να δημιουργήσουν νατουραλιστικά, όπως το αποδεικνύουν οι μορφές των σκλάβων στους τάφους. Το έκαναν, επειδή γι' αυτούς η «αληθινή πραγματικότητα» ήταν η πραγματικότητα του «πέραν του», όπου δεν υπάρχει ο χρόνος και όπου αυτό που περισσότερο μοιάζει προς την αιωνιότητα είναι η ιεραρχική γεωμετρία.

Ernesto Sabato, *Αβαδδών ο εξολοθρευτής*, Εξάντας

περιεχόμενα:

[00]	ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΠΡΟΛΟΓΟΣ	8
[01]	ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗΣ	12
[02]	ΤΟΠΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗ	18
[03]	ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΑ	32
[04]	TIMELINE ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΙΔΕΑ	42
[05]	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ	74
[06]	ΜΑΚΕΤΑ	94
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	

περίληψη:

Αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας είναι η δημιουργία ενός δημόσιου Κέντρου Αποτέφρωσης στην περιοχή της Αττικής. Κυρίαρχο κομμάτι της εργασίας, αποτέλεσε η αναζήτηση της τοποθεσίας. Η επιθυμία ενσωμάτωσης ενός υπερτοπικού πρασίνου στη λύση, οδήγησε στον τελικό γεωγραφικό και χωροταξικό προσδιορισμό, στο όρος Αιγάλλεω, κοντά στον Βοτανικό Κήπο Διομήδους. Ο τόπος αυτός νοηματοδοτείται κυρίαρχα από την Ιερά Οδό, έναν από τους αρχαιότερους δρόμους που αποτέλεσε το κατώφλι της πόλης, συμπυκνώνοντας μυσταγωγικούς και ιερούς χώρους και συμβολισμούς.

Η ουσία αυτής της μελέτης έγκειται στον τρόπο που η συγκεκριμένη χωρική σύνθεση δημιουργεί με αρχιτεκτονικό λεξιλόγιο, έναν τόπο συνάντησης του συγγενή και της σορού, δίνοντας έμφαση σε αυτήν την τελετουργική αποχαιρετιστήρια πράξη με κέντρο το βίωμα του προσώπου που θρηνεί. Παράλληλα, δίνεται ισότιμη βαρύτητα σε όλους τους χώρους του συγκροτήματος, τόσο σε αυτούς που χρησιμοποιούνται μόνιμα από τους εργαζόμενους όσο και σε εκείνους που φιλοξενούν περιστασιακά τους επισκέπτες.

Το αποτέλεσμα αυτής της αναζήτησης, διαμόρφωσε την τελική πρόταση της εργασίας, που αφορά σε ένα περικλίστο, εσωστρεφές σχήμα, ένα βυθισμένο ορθογώνιο ή ακόμα καλύτερα διευρυμένο τετράγωνο. Κυρίαρχο στοιχείο της σύνθεσης αποτελεί το αίθριο, το δοχείο συγκέντρωσης όλου του συγκροτήματος, ο τοίχος που δημιουργεί μια σπείρα διαχωρίζοντας νοηματικά και λειτουργικά τις κεντρικές ενότητες και η μνημειακή είσοδος που παραπέμπει στους θολιωτούς τάφους. Πρόκειται για ένα βυθισμένο στο έδαφος χώρο, ο οποίος περικλείεται από πλήρη στοιχεία, μεταβαίνοντας από το κενό στο πλήρες μέσω ημιυπαίθριων χώρων, στοών. Η ανάγνωση εν τέλει του συγκροτήματος, προκύπτει μέσα από το πρίσμα των βασικών συνθετικών εργαλείων που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της σύνθεσης: βύθιση, ρυθμός-κάναβος, σπείρα, αίθριο, τοίχος.

πρόλογος:

Βασική αφορμή για την επιλογή του θέματος στάθηκε το γεγονός ότι μέχρι πρότινος δεν υπήρχε η δυνατότητα καύσης των νεκρών στην Ελλάδα. Ωστόσο, αυτό ανατράπηκε με την δημιουργία του ιδιωτικού Κέντρου Αποτέφρωσης στη Ριτσώνα Ευβοίας.

Εκτός από τον βασικό λόγο που αναφέραμε ήδη, η ενασχόλησή μας με τον σχεδιασμό ενός αποτεφρωτηρίου, κινητοποιείται εξίσου από πολιτικούς και ηθικούς λόγους, καθώς αναδεικνύει το δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας. Αλλά και από οικονομικούς και εργονομικούς, καθώς ο κορεσμός στα κοιμητήρια αποτελεί μια προβληματική που δεν μπορούμε να αγνοήσουμε.

Αναγνωρίζουμε ότι η ανάλυση αυτού του θέματος θέτει δύσκολα ερωτήματα και επιδέχεται ιδιαίτερης μεταχείρισης, καθώς σχετίζεται με τη ζωή και το θάνατο, τον αποχωρισμό και τη μνήμη· αυτό είναι κάτι που δύναται να προκαλέσει μία αμηχανία. Ωστόσο, η προσέγγιση παρόμοιων ζητημάτων αφορούσε πάντα τον ανθρώπινο πολιτισμό άρα και την αρχιτεκτονική. Έτσι και σε αυτήν την λύση, προσπαθούμε μέσα από τη διαδικασία του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού να βρούμε τα χωρικά ανάλογα της τελετουργίας του αποχωρισμού.

01 ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗΣ

Μελαμβαφείς τεφροδόχοι αμφορείς, που περιείχαν καύσεις νεκρών από το Νότιο Νεκροταφείο της Αρχαίας πόλης. Τέλος 4ου - αρχές 3ου αι. π.Χ.

ΙΣΤΟΡΙΑ

1.200 - 1.100 π.Χ.

Η ΚΑΥΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ ΓΙΝΕΤΑΙ ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

3ος αι.μ.Χ.

ΡΑΓΔΑΙΑ ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ - ΕΠΙΣΗΜΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ.

2006

ΕΠΕΤΡΑΠΗ Η ΚΑΥΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΝΤΟΣ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΩΝ.

2014

ΤΑ Κ.Α.Ν. ΕΠΙΤΡΑΠΗΚΑΝ ΣΕ ΕΚΤΟΣ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΕΣ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ.

ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΠΟΛΛΕΣ ΤΕΦΡΟΔΟΧΟΙ ΣΤΟΝ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟ ΚΑΙ ΣΕ ΑΛΛΑ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΤΟΥ Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ - ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΕΘΙΜΟΥ ΤΑΦΗΣ.

ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ, ΑΘΗΝΑΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ Κ.Α.Ν. ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΩΝ ΤΟΥΣ

2017

ΔΙΑΚΥΡΞΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ Κ.Α.Ν. ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΕΛΛΙΩΝΑ

2018

ΚΗΡΥΣΣΕΤΑΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ Ο ΟΠΟΙΟΣ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ Κ.Α.Ν.

2019

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ Κ.Α.Ν. ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΡΙΤΣΩΝΑΣ, ΕΥΒΟΙΑ

ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ

3000 π.Χ.

ΞΕΚΙΝΑ Η ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗ ΝΕΚΡΩΝ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΛΙΘΙΝΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΣΕ
ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ.

1900 π.Χ.

ΣΤΗΝ ΙΝΔΙΑ ΑΡΧΙΖΟΥΝ
ΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ
ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΕΙΣ.

509π.χ

ΣΤΗ ΡΩΜΑΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΔΕΝ
ΗΤΑΝ ΣΥΝΗΘΙΣΜΕΝΟΣ ΤΡΟΠΟΣ Η
ΚΑΥΣΗ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ.

Η ΚΑΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΤΟΠΙΚΟ
ΕΘΙΜΟ ΠΡΙΝ ΤΟΝ ΒΟΥΔΙΣΜΟ,
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΤΙΚΗ
ΦΑΣΗ ΤΟΥ ΒΕΔΙΚΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΠΙΛΕΓΕΤΑΙ ΑΠΟ
ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΕΡΕΣ
ΤΑΞΕΙΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΩΝ.
ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΟΔΟ ΤΟΥ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ
ΕΥΡΩΠΗ, ΧΤΙΣΤΗΚΑΝ
ΠΟΛΛΑ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΑ
ΕΝΩ ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ Η
ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗ ΣΧΕΔΟΝ
ΕΞΑΛΕΙΦΕΤΑΙ

1874

ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΗΚΕ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ
ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗΣ ΣΤΟ
ΜΙΛΑΝΟ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ.

1876

ΗΠΑ: ΧΤΙΣΤΗΚΕ ΤΟ
ΠΡΩΤΟ ΑΠΟΤΕΦΡΩΤΗΡΙΟ
ΣΤΗΝ ΟΥΑΣΙΝΓΤΟΝ.

1878

ΓΕΡΜΑΝΙΑ :
ΑΠΟΤΕΦΡΩΤΗΡΙΟ
ΣΤΗ ΓΚΑΘΑ

1983

ΑΓΓΛΙΑ :ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ
ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗΣ

02 τοπος

ΧΑΡΤΗΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

Για τον εντοπισμό του τόπου που θα επιδέχονταν μια τέτοια λειτουργία καταγράφηκαν τα κοιμητήρια της ευρύτερης περιοχής της Αττικής για την κατανόηση της χωροθέτησης των νεκρικών ζωνών σε ένα μεγάλο αστικό κέντρο. Από την αρχαιότητα ο συνήθης σχεδιασμός των νεκροταφείων επιδιωκόταν εκτός των τειχών της Αθήνας, με τον Κεραμικό να καθιερώνεται στο δεύτερο μισό του 6ου αι. πΧ ως το επισημότερο. Όπως παρατηρούμε στον χάρτη, τα νεκροταφεία βρίσκονται στα όρια της πόλης, καθώς στο σημείο που καταλαμβάνει σήμερα το κέντρο της Αθήνας δεν σημειώνεται κάποιος χώρος ταφής. Καθώς η πόλη επεκτεινόταν τα κοιμητήρια εντάσσονταν στον αστικό ιστό, καταλαμβάνοντας πολλές φορές καίρια χωροταξική θέση.

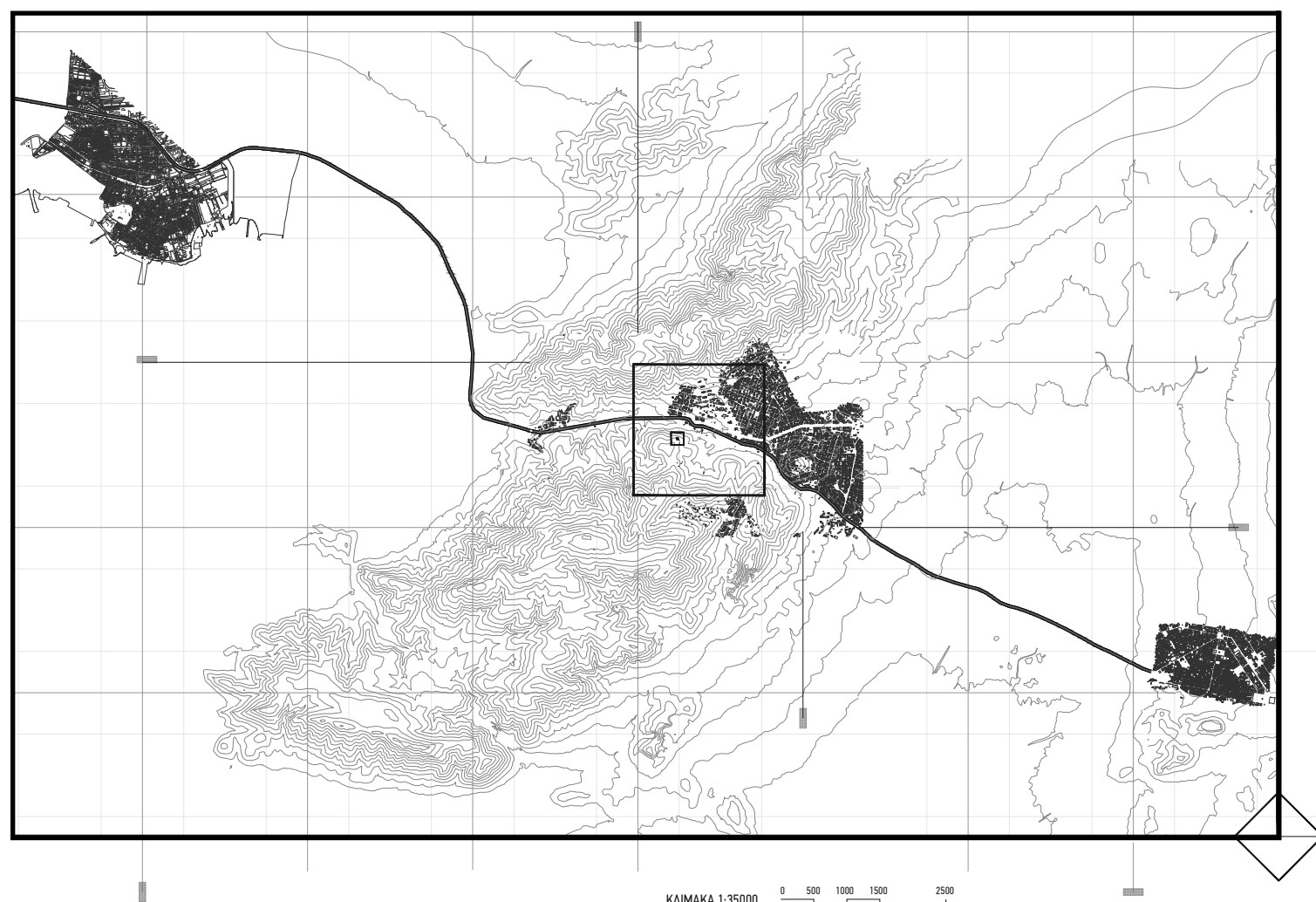
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:50000

0 500 1000 1500 2500

ΧΑΡΤΗΣ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΥ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Πάνω: χάρτης εντοπισμού του οικοπέδου στο λεκανοπέδιο και η Ιερά οδός ως βασικός νοηματικός και κυκλοφοριακός άξονας. Το τετράγωνο δείχνει την τοποθεσία του οικοπέδου που επιλέξαμε, περίπου στο μέσο της Ιεράς οδού που ενώνει τον Κεραμεικό με την Ελευσίνα, στο κατώφλι της πόλης

Δεξιά: ψυχογεωγραφικός χάρτης της Ιεράς οδού που απεικονίζει τις βασικές χρήσεις εκατέρωθεν της οδού

Η τοποθεσία ένταξης του κέντρου αποτέφρωσης αποτελεί μια σημαντική παράμετρο η οποία οφείλει να ληφθεί βάσει πολύ συγκεκριμένων κριτηρίων που τίθενται από το νομοθετικό πλαίσιο. Ήδη στην Αττική προβλέπεται να κτιστεί στον Ελαιώνα, στο όμορο οικόπεδο με το Τζαμί. Ο Ελαιώνας ανήκει κατά βάση στις βιομηχανικές περιοχές της Αττικής, στην οποία δεν υφίσταται κάποιο υπερτοπικό πράσινο. Η ανάζητηση ενός υπερτοπικού πρασίνου στον σχεδιασμό μας, προκύπτει από τη διάθεση συμπερίληψης της ανάγκης του κοντινού ατόμου εν ζωή. Εναντιονόμαστε στην αντίληψη της συγκεκριμένης διαδικασίας ως διεκπαιρευτική και ποσοτική. Θεωρούμε ότι ο χώρος αποτελεί μία κοινωνική συνθήκη που δύναται να ενσωματώσει το βίωμα κάθε ατόμου. Κατ' αυτόν τον τρόπο, απορρίπτουμε μια αμιγώς βιομηχανική ζώνη. Έτσι επανερχόμαστε στα κριτήρια που θέσαμε:

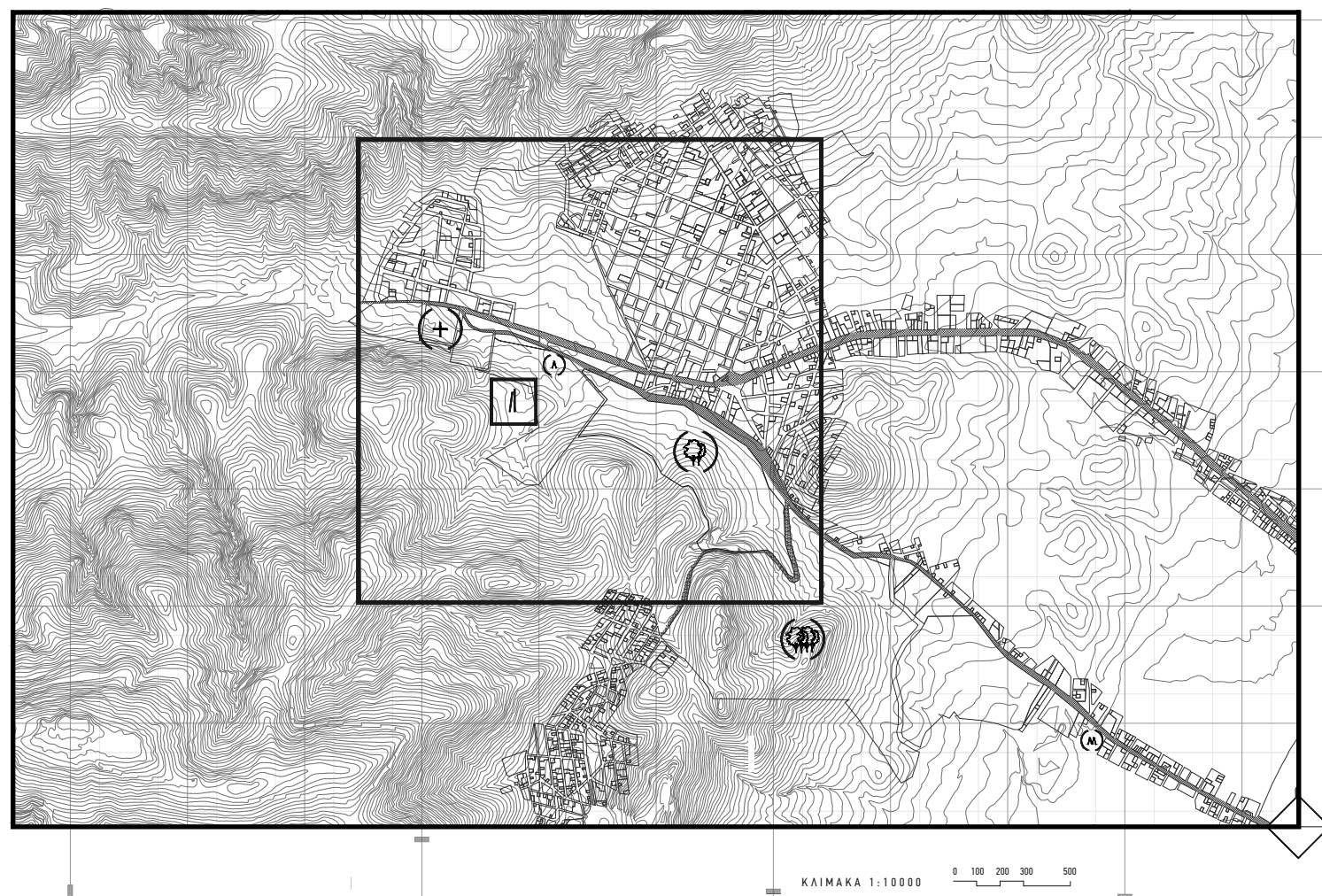
- Να βρίσκεται εντός της Αττικής αλλήλ στις παρυφές της πόλης.
- Να υπάρχει εύκολη πρόσβαση στο οικόπεδο, αλλήλ να βρίσκεται μακριά από τους γρήγορους ρυθμούς της πόλης.
- Να βρίσκεται στον αστικό ιστό αλλήλ να περιλαμβάνει ένα δυνατό χώρο πρασίνου.

Έτσι καταλήξαμε στο όρος Αιγάλεω, κοντά στον βοτανικό κήπο Διομήδους. Οι συγκεκριμένες συντεταγμένες, αποτελούν είσοδο-έξοδο από το λεκανοπέδιο Αττικής με βασικό δρόμο πρόσβασης την Ιερά Οδό.

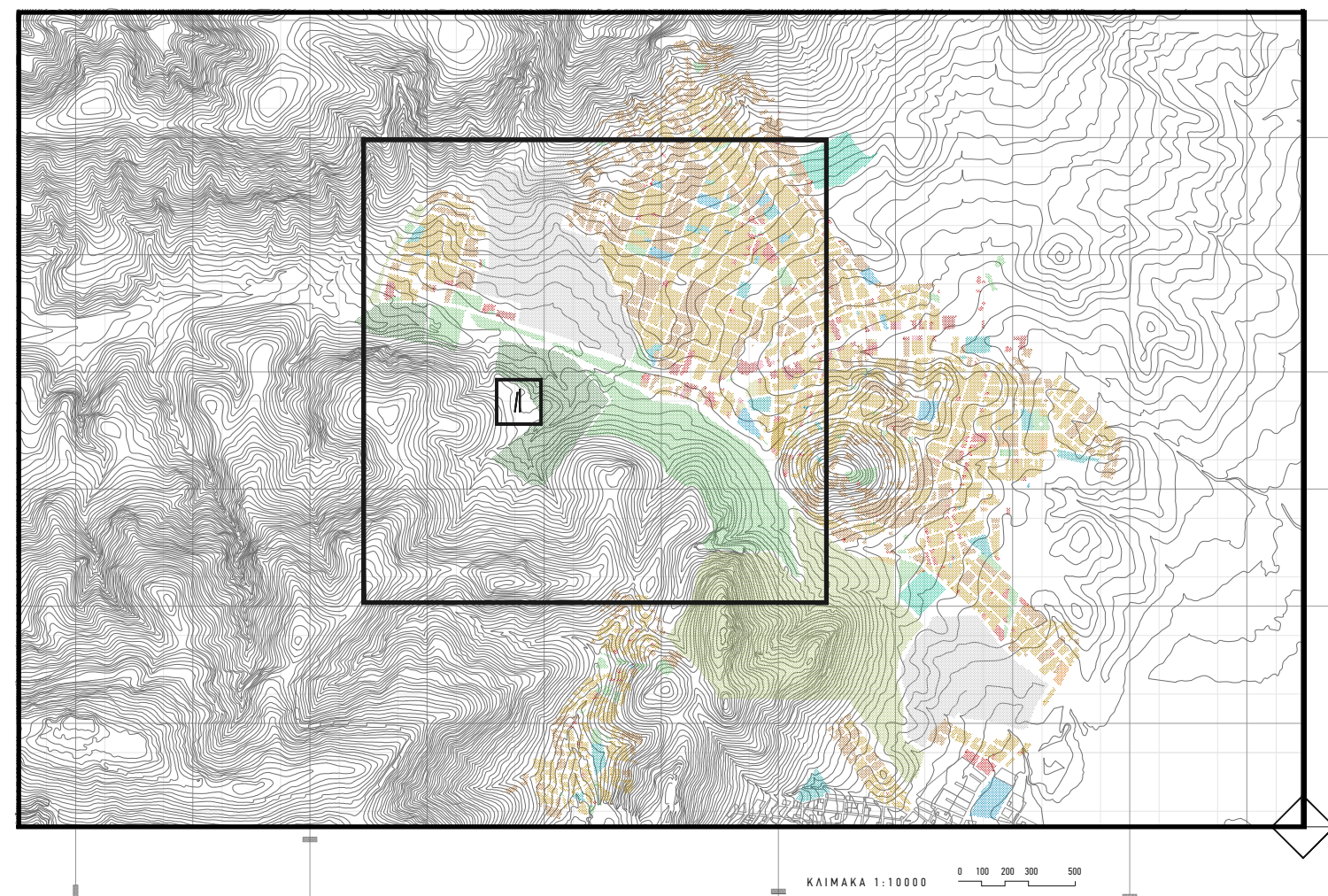
Το σημείο που επιλέξαμε, πληροί τις προϋποθέσεις για μια τέτοια χρήση καθώς βρίσκεται στην απαιτούμενη απόσταση από την κατοικία, που συναντάται κυρίως στην περιοχή του Χαϊδαρίου. Οι υπόλοιπες χρήσεις περιλαμβάνουν περίθαλψη αλλήλ και βιομηχανία κυρίως στον άξονα της οδού Αθηνών. Η πρόσβαση είναι εύκολη καθώς γίνεται από την Ιερά Οδό και την Λεωφόρο Αθηνών.

ΧΑΡΤΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ - ΠΡΟΣΒΑΣΕΩΝ

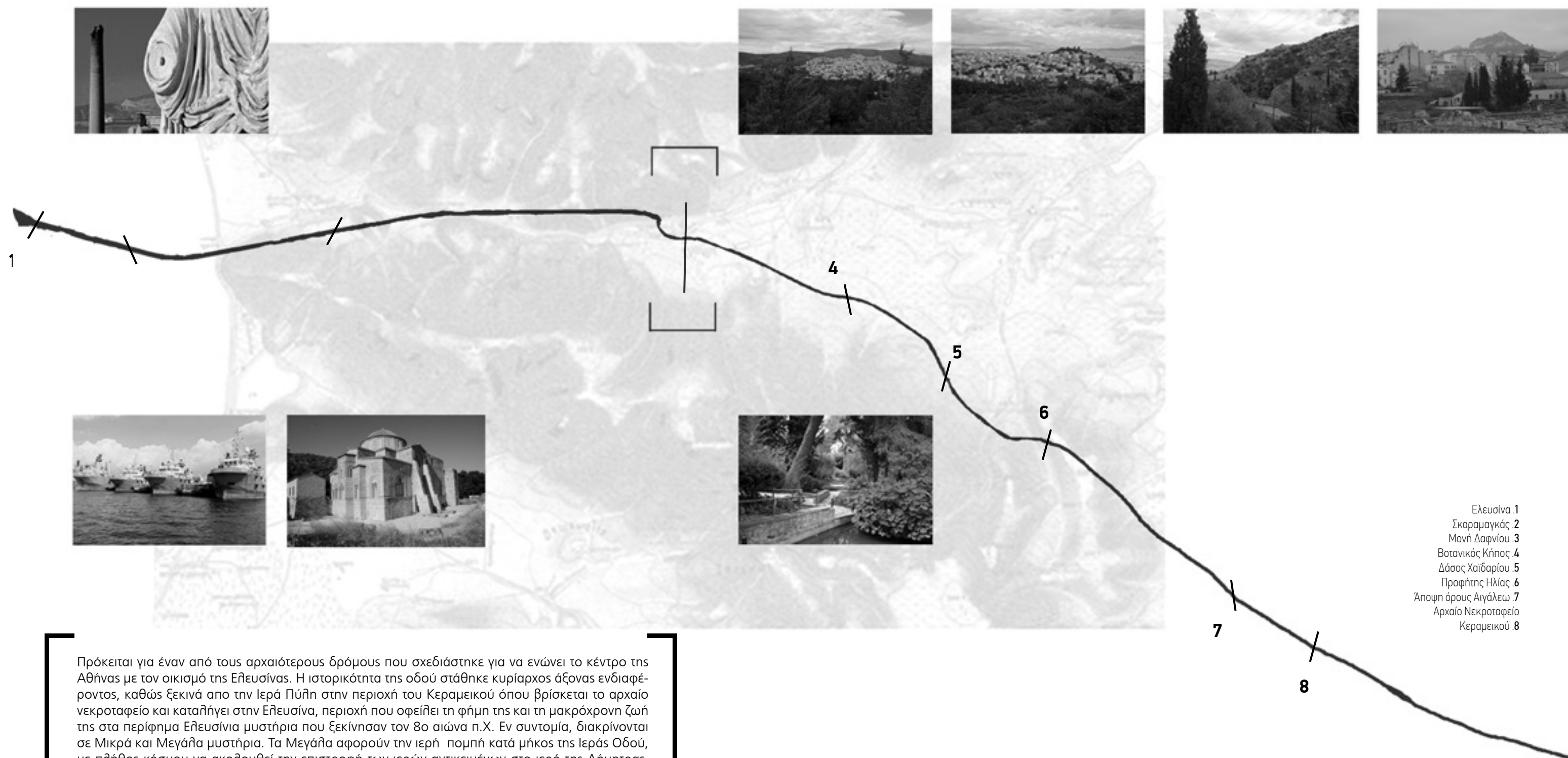

ΧΑΡΤΗΣ ΧΡΗΣΕΩΝ

ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ

Πρόκειται για έναν από τους αρχαιότερους δρόμους που σχεδιάστηκε για να ενώνει το κέντρο της Αθήνας με τον οικισμό της Ελευσίνας. Η ιστορικότητα της οδού στάθηκε κυρίαρχος άξονας ενδιαφέροντος, καθώς ξεκινά από την Ιερά Πύλη στην περιοχή του Κεραμεικού όπου βρίσκεται το αρχαίο νεκροταφείο και καταλήγει στην Ελευσίνα, περιοχή που οφείλει τη φήμη της και τη μακρόχρονη ζωή της στα περίφημα Ελευσίνια μυστήρια που ξεκίνησαν τον 8ο αιώνα π.Χ. Εν συντομία, διακρίνονται σε Μικρά και Μεγάλα μυστήρια. Τα Μεγάλα αφορούν την ιερή πομπή κατά μήκος της Ιεράς Οδού, με πλήθος κόσμου να ακολουθεί την επιστροφή των ιερών αντικειμένων στο ιερό της Δήμητρας. Κατά μήκος της οδού, υπήρχαν αρκετά ταφικά μνημεία αλλιά και νεκροταφεία.

- Ελευσίνα .1
- Σκαρμαγκάς .2
- Μονή Δαφνίου .3
- Βοτανικός Κήπος .4
- Δάσος Χαιδαρίου .5
- Προφήτης Ηλίας .6
- Άποψη όρους Αιγάλεω .7
- Αρχαίο Νεκροταφείο Κεραμεικού .8

ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ

[02] ΤΟΠΟΣ

Αριστερά:
χάρτης της ανατολικής πλευράς
του όρους Αιγάλεω

Πάνω:
φωτογραφία δευτερεύουσας
οδού που ενώνει την Ιερά οδό με
την περιοχή του Άνω Κορυδαλλού

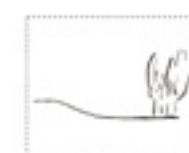
Κάτω:
φωτογραφίες από το
σημείο παρέμβασης

ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Το σημείο που επιλέξαμε, πληροί τις προϋποθέσεις για μια τέτοια χρήση καθώς βρίσκεται στην απαιτούμενη απόσταση από την κατοικία, που συναντάται κυρίως στην περιοχή του Χαϊδαρίου. Οι υπόλοιπες χρήσεις περιλαμβάνουν περιθαλψη αλλιά και βιομηχανία κυρίως στον άξονα της οδού Αθηνών. Η πρόσβαση είναι εύκολη καθώς γίνεται από την Ιερά Οδό και την Λεωφόρο Αθηνών.

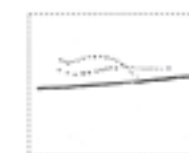
Το ακριβές σημείο εντοπισμού, τοποθετείται σε ένα πλάτωμα 30 μ. ψηλότερα από την Ιερά Οδό και σε απόσταση 250 μ. από αυτήν. Επομένως, το οικόπεδο είναι απομακρυσμένο από την Αθήνα, αλλιά κοντά σε χώρους υπερτοπικής σημασίας, δηλαδή στον Βοτανικό Κήπο Διομήδους και τη Μονή Δαφνίου, προσφέροντας υπαίθριες εκδρομές εκτόνωσης. Ακριβώς στο σημείο του πλάτωματος μειώνεται ελαφρώς η βλάστηση και δημιουργείται σχετική ηχητική μόνωση. Αυτό αποτέλεσε σημαντική παράμετρο για την οπτική και ηχητική απομάκρυνση από τους θορυβώδεις ρυθμούς της λεωφόρου. Τα δεδομένα μας όσον αφορά το οικόπεδο ήταν η γεωμορφολογία του εδάφους, το οποίο βρίσκεται σε λόφο - άρα έχει υψομετρική διαφορά, τα ήδη υπάρχοντα μονοπάτια που αποφασίσαμε να διατηρήσουμε, τα όρια του βοτανικού κήπου που δεν θέλαμε να παραβιάσουμε και ο προσανατολισμός με βάση τον οποίο σχεδιάζουμε. Επιλέξαμε η είσοδος να γίνεται από τον κόμβο Ιεράς Οδού και Αθηνών. Μερικά μέτρα δίπλα βρίσκεται η κεντρική είσοδος του Βοτανικού κήπου, που δεν θάλαμε επ' ουδενί να αλλοιωθεί ο χαρακτήρας του.

ΠΛΑΤΗ ΣΤΟ
ΒΟΥΝΟ ΚΑΙ
ΦΥΤΕΥΣΗ -
ΗΧΗΤΙΚΗ ΜΟΝΩΣΗ
ΚΑΙ ΟΠΤΙΚΟΣ
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ

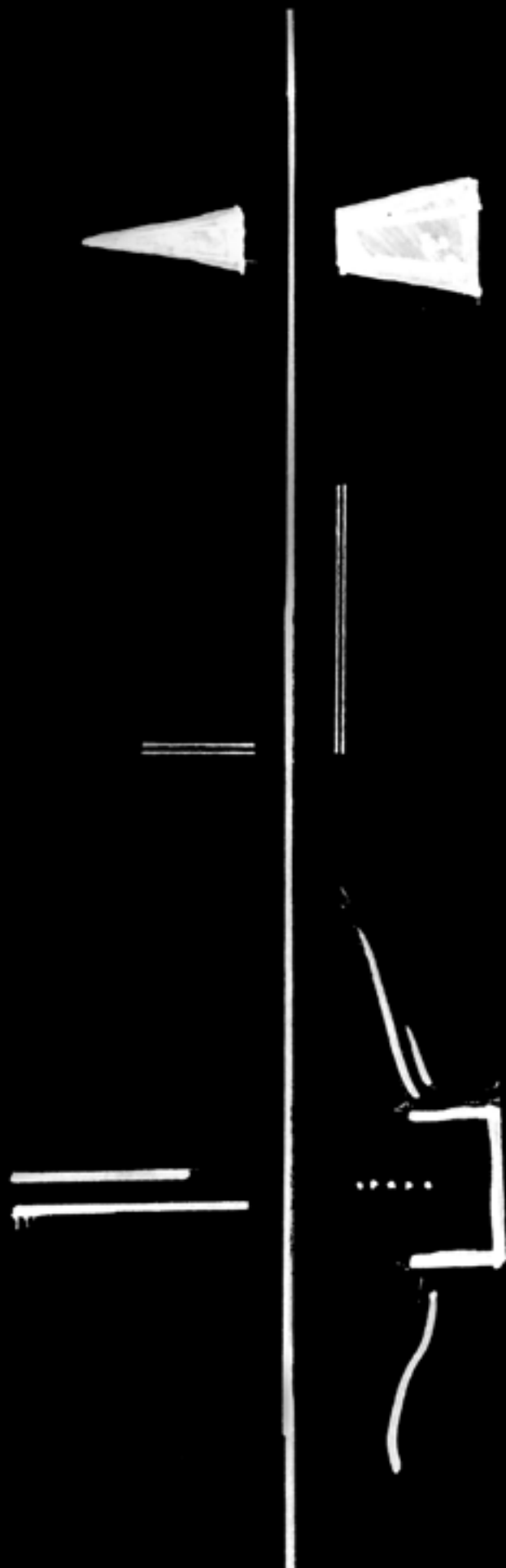
ΠΛΑΤΩΜΑ ΠΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΕΤΑΙ
ΑΠΟ ΒΛΑΣΤΗΣΗ

ΘΕΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ
ΕΛΕΥΣΙΝΑ,
ΧΑΪΔΑΡΙ, ΑΘΗΝΑ

ΒΟΤΑΝΙΚΟΣ
ΚΗΠΟΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑ
ΟΔΟΣ - ΕΚΤΟΝΩΣΗ

03 ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΑ

01

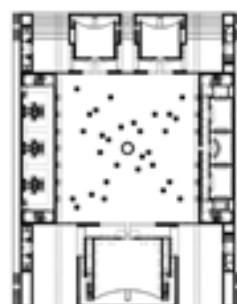
02

03

04

ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΑΠΟΤΕΦΡΩΤΗΡΙΑ

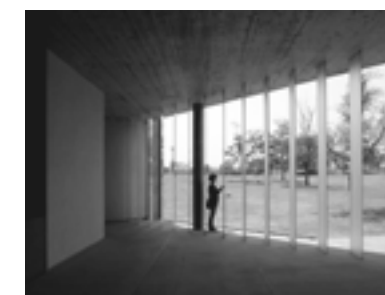
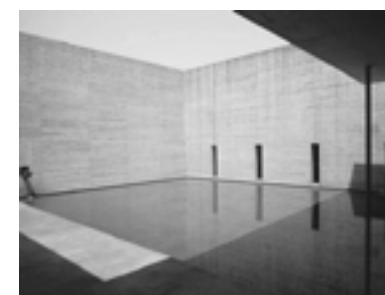
Στην προσπάθεια αποσαφήνισης των χωρικών απαιτήσεων ενός σύγχρονου αποτεφρωτηρίου και της κατανόησης της διαδικασίας των λειτουργιών ανατρέξαμε σε παραδείγματα Κέντρων Αποτέφρωσης του εξωτερικού σε Ανατολή και Δύση. Μετά από τη μελέτη των αρχιτεκτονικών σχεδίων αηλιά και του κτιριο-λογικού προγράμματος διαπιστώσαμε ότι όλα τα αρχιτεκτονικά παραδείγματα συμπυκνώνουν τέσσερις βασικές χωρικές ενότητες• είσοδος, τελετή, καύση, παραλαβή τέφρας. Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, στις ασιατικές χώρες η καύση αποτελεί τον συνηθισμένο τρόπο διάθεσης του νεκρού σώματος διαχρονικά. Φυσικά αυτή η εξοικείωση με την καύση αποτυπώνεται σχεδιαστικά στα σύγχρονα αποτεφρωτήρια των ασιατικών χωρών, συμπεριλαμβάνοντας για παράδειγμα χώρους όπως την παρατήρηση της καύσης. Στην Ευρώπη όπου η καύση ξεκίνησε τον 19ο αιώνα παρατηρούμε μια διαφορετική ποιότητα των αρχιτεκτονικών εργαλείων, έναν πιο αποστειρωμένο και *ορθολογικό* τρόπο αντιμετώπισης του πένθους.

THE NEW CREMATORIUM, THE WOODLAND CEMETERY
Joahn Celsing Arkitektkontor | Σουηδία

CREMATORIUM SIEGEN
KAAN Architecten | Βέλγιο

KAZE-NO-OKA CREMATORIUM
Fumihiko Maki | Ιαπωνία

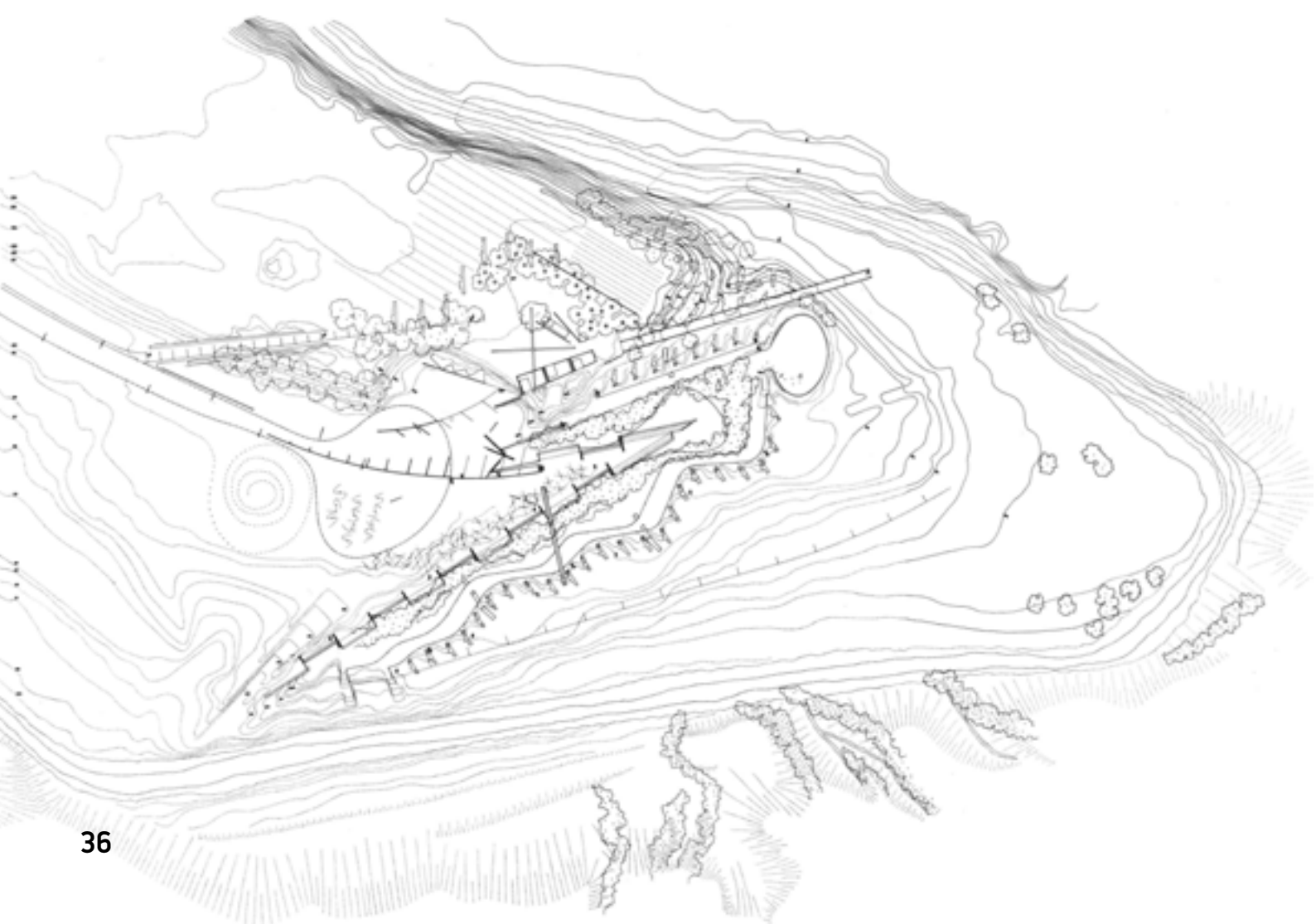

CREMATORIUM BAUM-SCHULENWEG
Shultes Frank Architekten | Βερολίνο

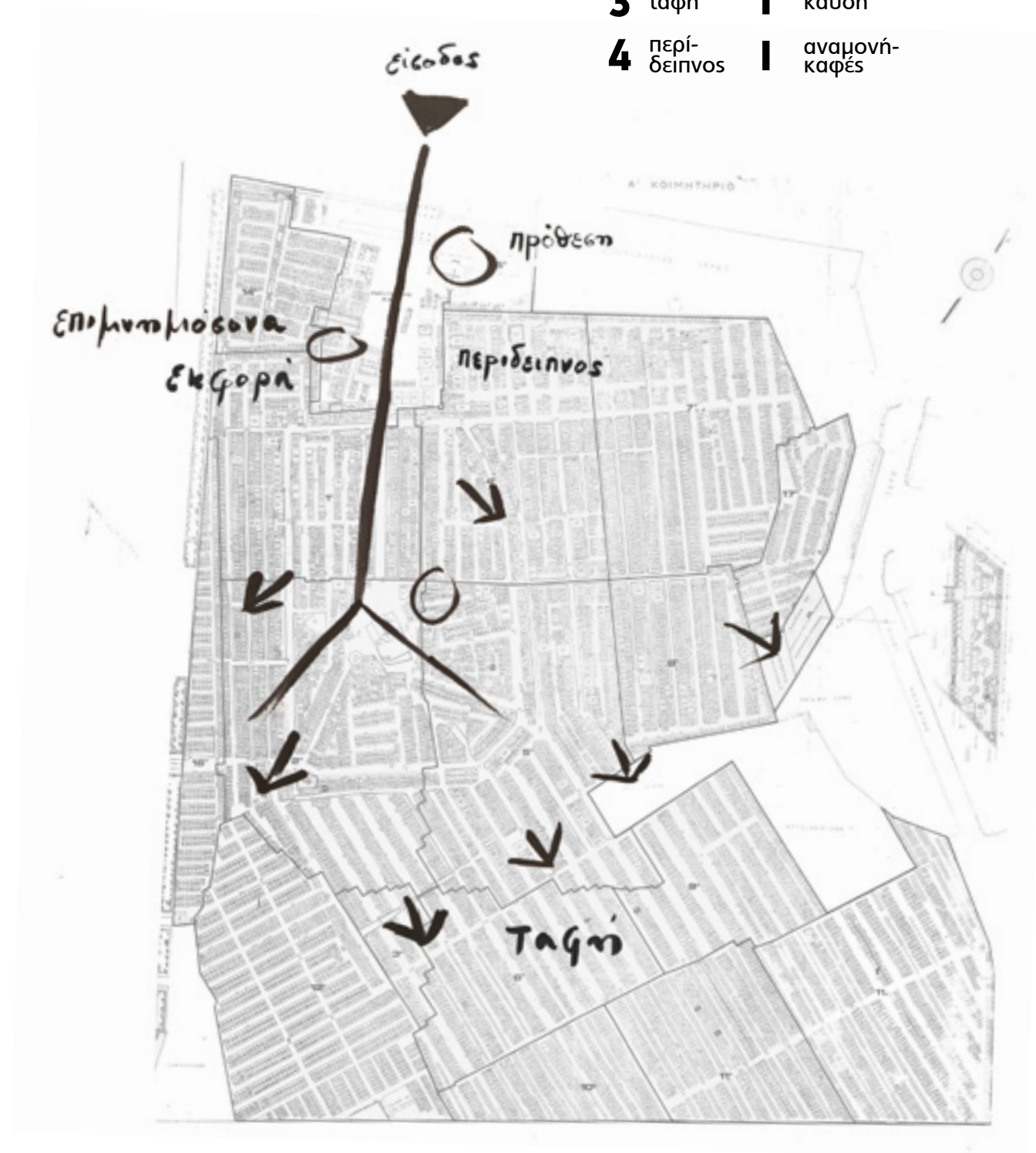

ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΗΔΕΙΑΣ

Ολοκληρώνοντας την μελέτη των σύγχρονων αποτεφρωτηρίων και έχοντας πια κατανοήσει τις βασικές χωρικές απαιτήσεις του κτιρίου, στραφήκαμε σε ένα πιο κοντινό μας βίωμα, αυτό της τελετουργίας της χριστιανικής κηδείας. Παρόλο που η κίνηση στα νεκροταφεία δεν συμπυκνώνεται σε μια κτιριακή δομή αλλά είναι ελεύθερη, παρατηρούμε και εδώ τέσσερις βασικές ενότητες τέλεσης της χριστιανικής κηδείας: πρόθεση, εκφορά, ταφή, περίδειπνος. Προσπαθώντας να γειώσουμε στην ελληνική πραγματικότητα το ζήτημα της καύσης εντάσσουμε στον σχεδιασμό μας κάποιους προαιρετικούς χώρους, τους οποίους συναντάμε και στην χριστιανική κηδεία, την τελευταία συνάντηση με τη σορό και την παρατήρηση της εισόδου στην καύση σε αναλογία με την παρατήρηση της εισόδου του φέρετρου στη γη.

1 πρόθεση		τελευταία συνάντηση
2 εκφορά		τελετή
3 ταφή		καύση
4 περίδειπνος		αναμονή-καφές

Πάνω: κάτοψη Α' νεκροταφείου Αθηνών
Αριστερά: κάτοψη του Igualada Cemetery | Enric Miralles

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Πέρα από τη μελέτη αποτεφρωτηρίων και κοιμητηρίων, βασικό κομμάτι της έρευνας αποτέλεσαν τόποι που μπορεί να μην αναφέρονται άμεσα στον θάνατο αλλά κατέχουν μια υπερβατικότητα: εκκλησίες, παρεκκλήσια, ιερά, τόποι λητρείας, αρχέτυποι τόποι ταφής, συμβολικοί χώροι.

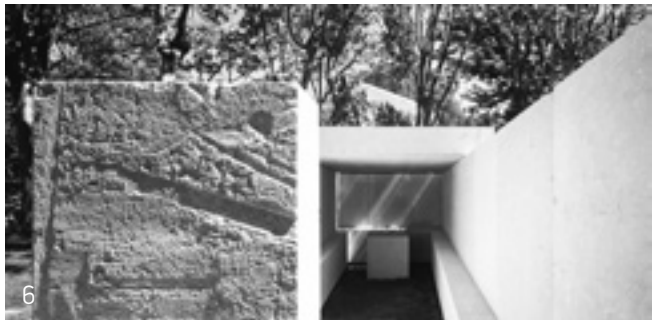
Δώθηκε μεγάλη σημασία στη δομή, τη γεωμετρία, τον συμβολισμό και την σχέση τους με το έδαφος. Η ενασχόληση αυτή ήταν πολύ διαφωτιστική στις πρώτες προθέσεις αναζήτησης της μορφής και του σχήματος τόσο σε επίπεδο κάτοψης όσο και τομής.

1. Μονή της Φανερωμένης, Νάξος
2. Πυραμίδα του Χέοπα
3. Θολωτός τάφος του Βαφείου
4. Νεκρομαντείο του Αχέροντα
5. Ξενία στα Μετέωρα, Κωνσταντινίδης
6. Εκκλησιά στην Πανεπιστημιούπολη του ΔΠΘ, Ξάνθη | Τ. Μήρης, Σ. Τσιράκη
7. Memory Park, Κίεβο
8. Sainte Marie de la Tourette, Le Corbusier
9. Ronchamp, Le Corbusier

1. Brion tomb and sanctuary, Carlo Scarpa
2. Church of the light, Tadao Ando
3. La Tourette, Le Corbusier
4. Seashore Chapel, Vector Architect
5. Brion tomb and sanctuary, Carlo Scarpa
6. Vatican Chapel /Pavilion of the Holy See, Souto de Moura
7. Sancaklar Mosque, Emre Arolat Architects
8. Project: Église Saint-Martin Saint-Pierre, Othello Zavaroni
9. Cimitero di erto casso, Glauco e Roberto Gresleri

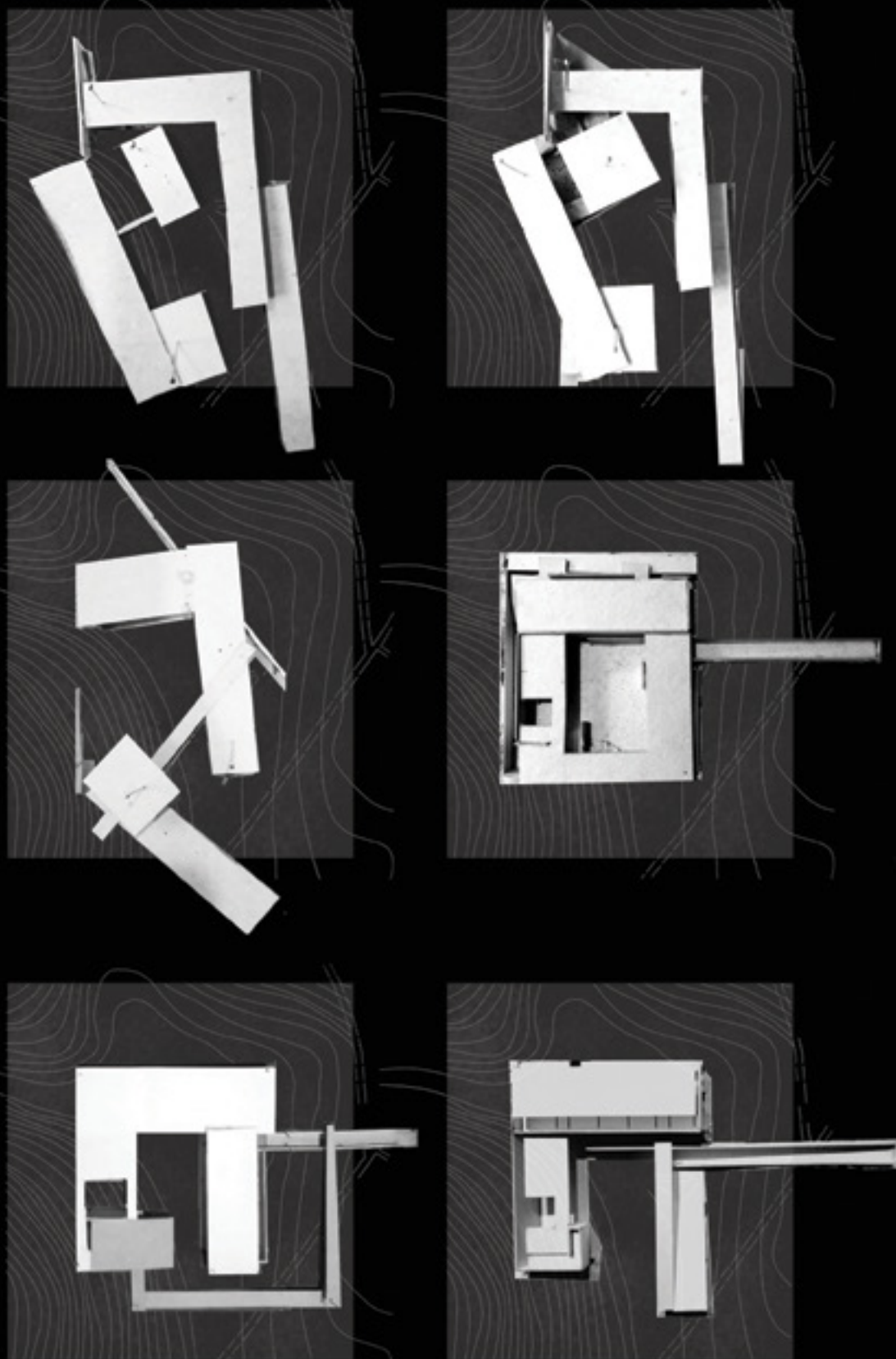
04 **TIMELINE**

ΚΛΙΜΑΚΑ 1.500

Αρχικά εμπνευσμένες από περιπάτους σε κοιμητήρια επιδιώξαμε η σύνθεση να παραπέμπει σε μια διαδρομή παρά σε ένα κτίριο με πιθανές εκτονώσεις στο βοτανικό κήπο. Μπαίνοντας πιο βαθιά στο θέμα και κατανοώντας τις απαιτήσεις του οδηγούμαστε σε ένα πιο περικλειστό και εσωστρεφές σχήμα. Οι γραμμικές πορείες που προτείνουν τα αποτεφρωτήρια του εξωτερικού απορρίπτονται και αναζητούμε το κέντρο. Αναζητούμε τη σχέση κτιστού και άκτιστου. Αυτό απεικονίζεται καθαρά και στις πρώτες απόπειρες σκίτσων. Ακόμα και στα πιο ελεύθερα σχήματα αναζητούμε την εσωστρέφεια της κτηριακής δομής καθώς και μιας κεντρικής υπαίθριας συγκέντρωσης. Σε αυτό το σημείο, αρχίσαμε να πειραματιζόμαστε με την γεωμετρία του συνόλου, συνθέτοντας κενά και πλήρη, δημιουργώντας τελικά ένα πέρασμα στο βουνό ανάμεσα από κτηριακές δομές. περιορίζουμε ακόμα περισσότερο την ελευθερία αναζητούμε μια πιο αυστηρή γεωμετρία και καθαρές γραμμές με τη δομή να ανοίγεται προς το βουνό, με ελεγχόμενη φυγή.

Αριστερά: προπλάσματα σε κλίμακα 1:1000 & 1:500 από την πορεία εργασίας
Πάνω: σκίτσα διερεύνησης της γεωμετρίας της κτηριακής δομής. Φάση 1:500
Δεξιά: μακέτες επεξεργασίας της μορφής σε κλίμακα 1:500

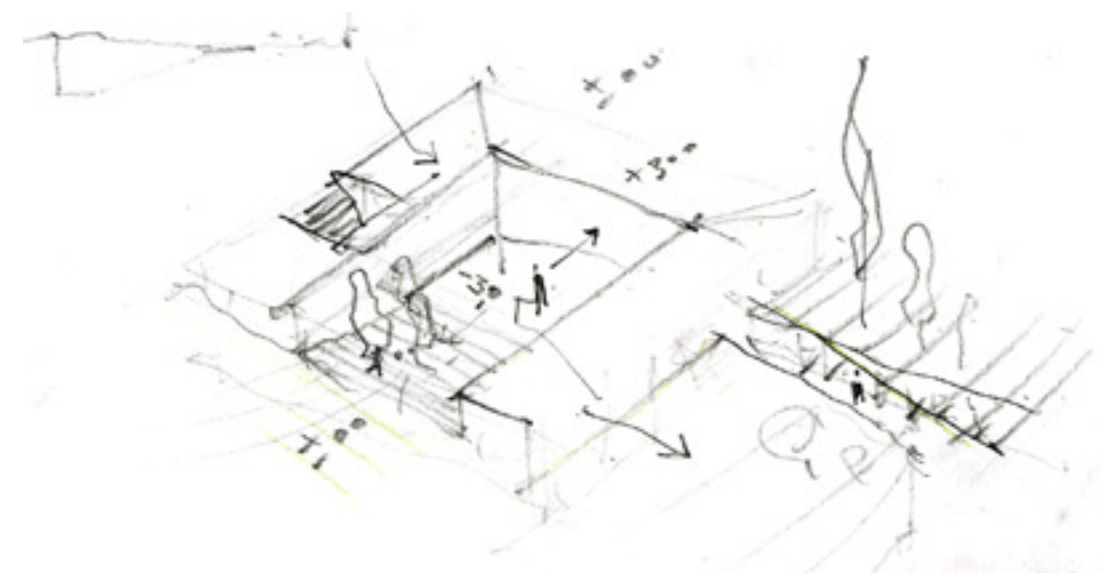
ΜΟΡΦΗ

Τα προσπλάσματα στάθηκαν σημαντικό εργαλείο στην αναζήτηση της μορφής. Έχοντας ως δεδομένο την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός συγκεντρωτικού δοχείου, η σύνθεση άρχισε να δημιουργείται περιμετρικά αυτού, μέσα από μια πληθώρα πειραματισμών.

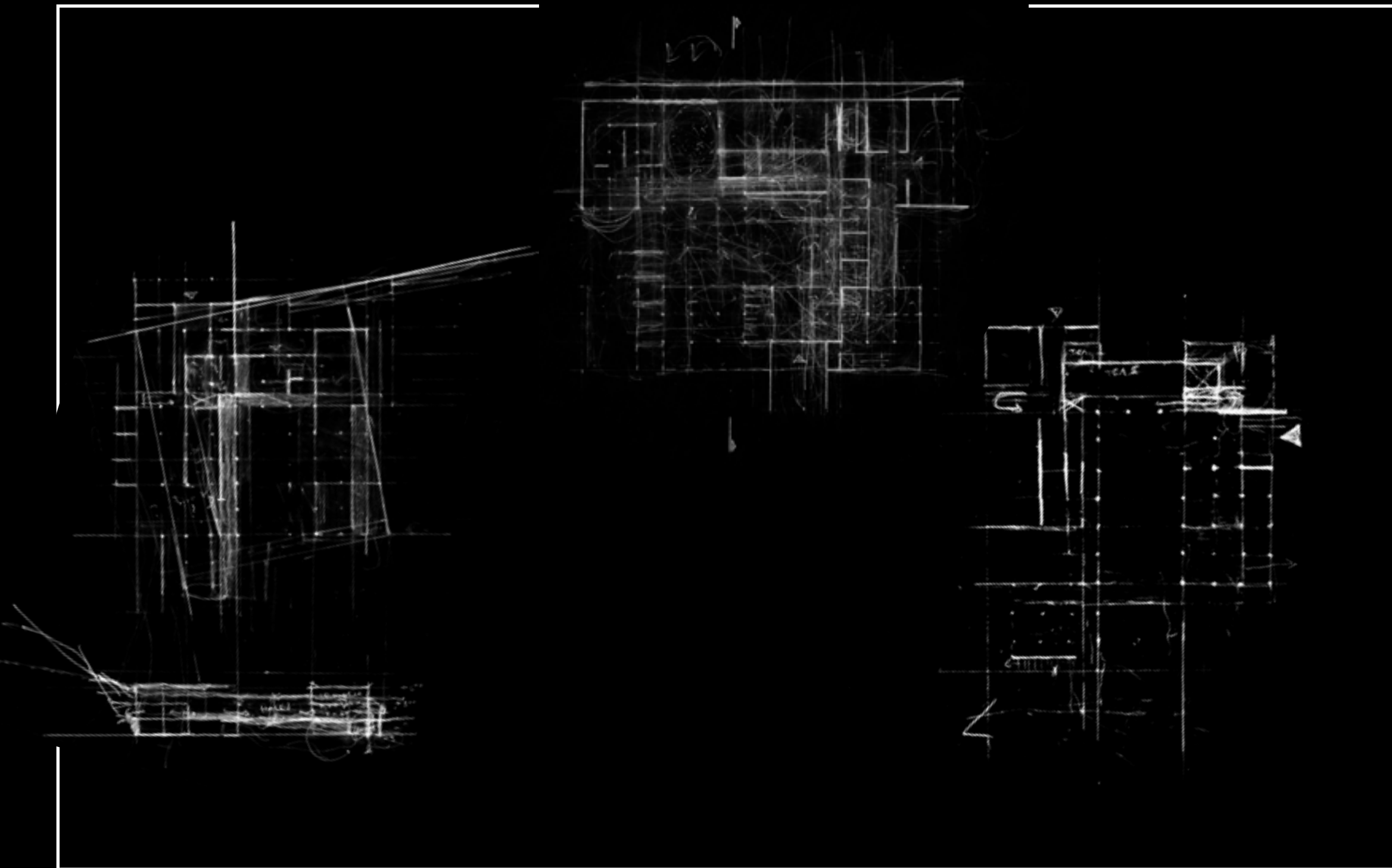
[ΟΙ ΑΣΤΟΧΙΕΣ-Η ΕΠΙΔΙΩΞΗ]

Οι αστοχίες σημειώθηκαν στο αρχικό στάδιο της πορείας, στις πρώτες απόπειρες των προπλησμάτων σε μικρή κλίμακα, στις οποίες προτείνονται ελεύθερα σχήματα, με υπαίθριες διαδρομές ανάμεσα από κτιριακές δομές. Με αυτόν τον τρόπο, η σύνθεση μετατρέπεται σε ένα πέρασμα, αναιρώντας πραγματικούς και συμβολικούς περιορισμούς τους οποίους οφείλει να εξυπηρετεί ένα Κέντρο Αποτέφρωσης. Επομένως, η ενασχόληση με τη φύση του θέματος, οδήγησε στην καλύτερη κατανόηση των απαιτήσεών του.

Η επιδίωξη άρχισε να αποκτά έναν ξεκάθαρο πλέον χαρακτήρα. Η εσωστρέφεια της κτιριακής δομής και η κεντρική υπαίθρια συγκέντρωση αποτελούν τον πυρήνα της σύνθεσης.

Αριστερά: προπλάσματα σε κλίμακα 1:1000 & 1:500 από την πορεία εργασίας
Πάνω: σκίτσο διερεύνησης της γεωμετρίας της κτιριακής δομής. Φάση 1:500

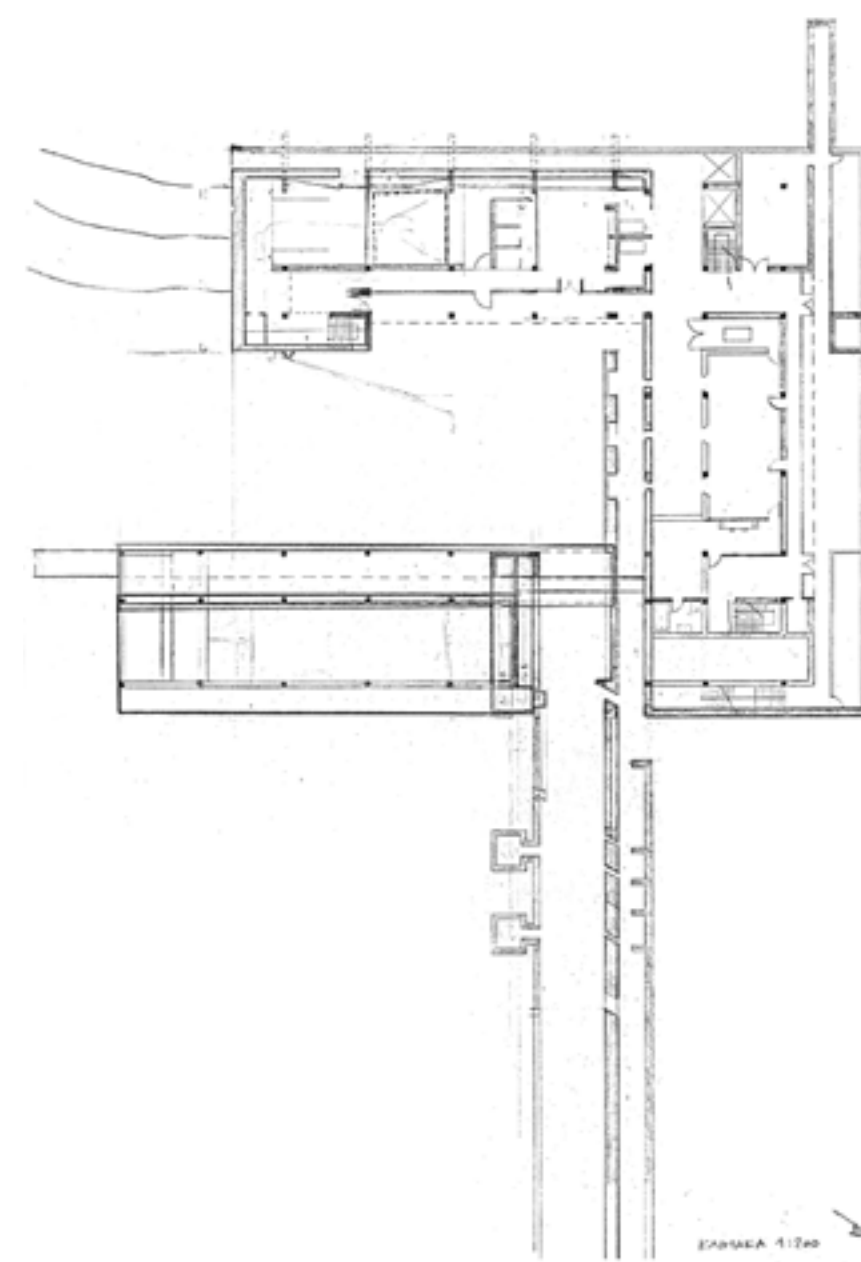
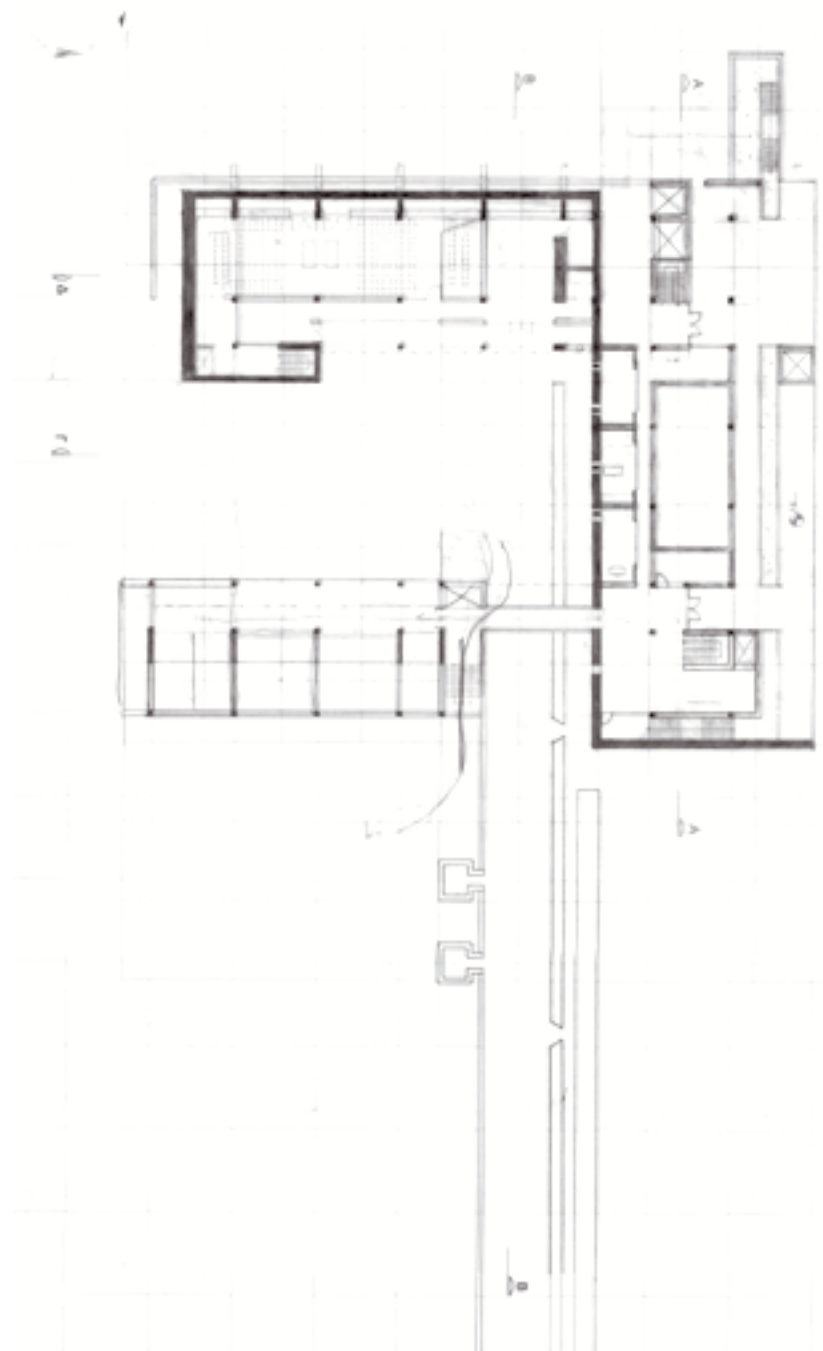
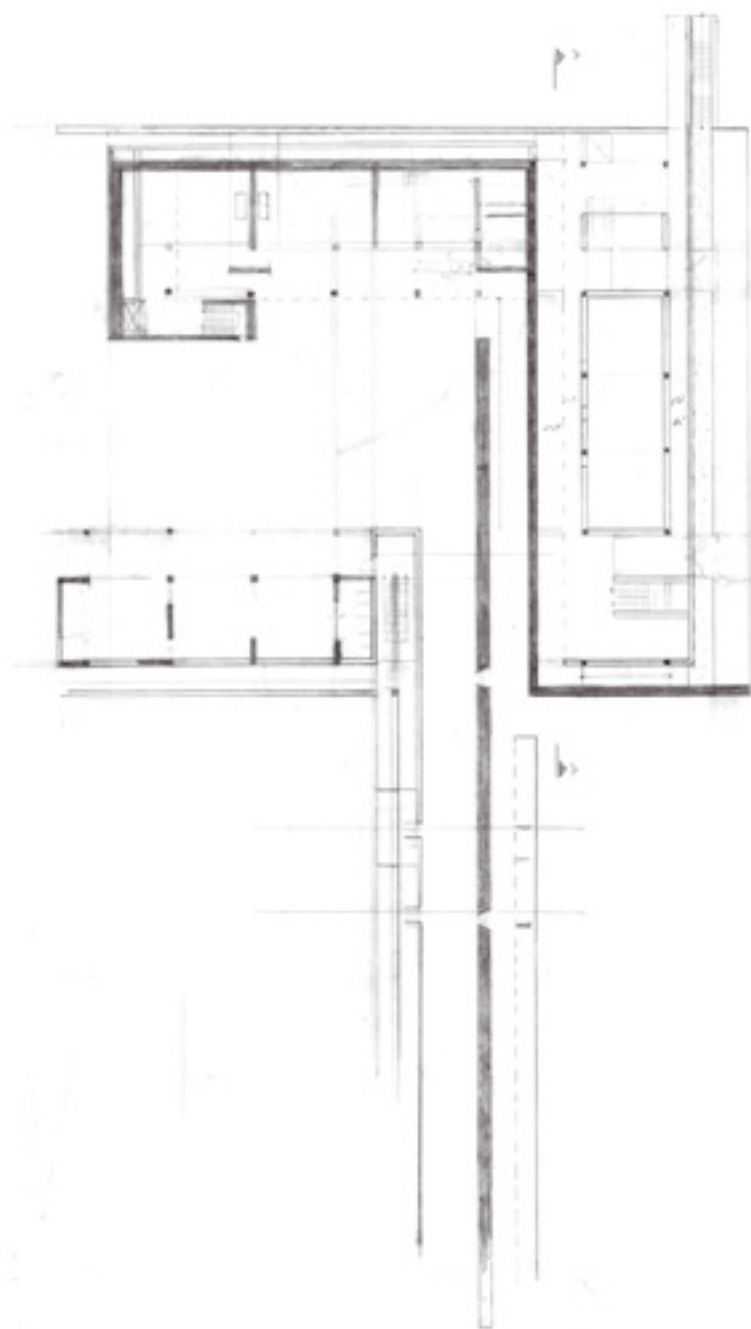
Σκίτσα διερεύνησης της κάτοψης & τομής, κλίμακα 1:500

ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ

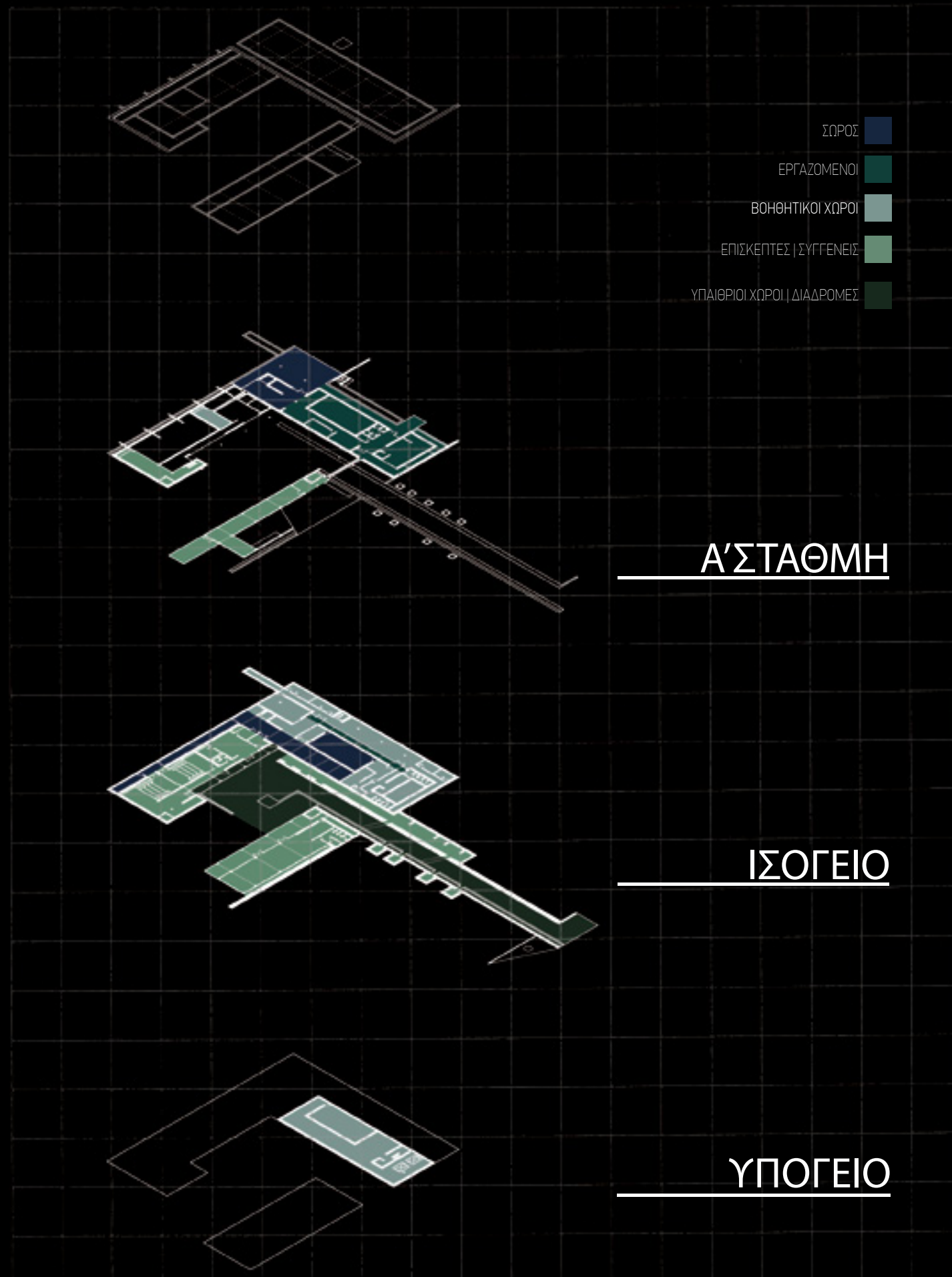
Η συνεχής αλληλεπίδραση μεταξύ δισδιάστατων και τρισδιάστατων εργαλείων, είναι εκείνη που κατακτά το επιθυμητό αποτέλεσμα. Κατά τη διάρκεια της διερεύνησης της κλίμακας 1:500, κύριο μέλημα ήταν η αναζήτηση των ιδανικών αναλογιών σε σχέση με τις ζητούμενες λειτουργίες. Η συμμετρία που εμφανίζεται στο εξής, οφείλεται στην επιθυμία για έκφραση ισορροπίας τόσο χωρικής όσο και συμβολικής (υλικής - ψυχικής). Το απόλυτο σχήμα του τετραγώνου δηλώνει την κανονικότητα και σταθερότητα του επίγειου. Έτσι η αναζήτηση εκτυλίσσεται μεταξύ του αρχετυπικού σχήματος του στερεού και των πιο ελεύθερων και σταδιακών απολήξεων τόσο με στόχο την εκτόνωση στο βουνό όσο και το συμβολισμό για την μετάβαση της ψυχής.

Στην πραγματικότητα, η κλίμακα 1:500 ήταν η εισαγωγή στην κάτοψη ως αρχιτεκτονικό σχέδιο. Η κάτοψη καθορίζεται από το συμβολικό σχήμα, την ομαλή μετάβαση από το κλειστό στο αίθριο. Η δημιουργία στοών είναι η χωρική μετάφραση αυτής της μετάβασης. Τέλος, δεν δύναται κάτοψη χωρίς τομή. Σε αυτό, ακόμα, το στάδιο, ενσαρκώθηκε η επιθυμία για διαχωρισμένες κινήσεις μεταξύ της σωρού και των επισκεπτών. Έτσι δημιουργούνται δύο επίπεδα.

ΚΛΙΜΑΚΑ 1.200

Α'ΣΤΑΘΜΗ

ΙΣΟΓΕΙΟ

ΥΠΟΓΕΙΟ

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΣΤΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΤΟΥ ΚΤΙΡΙΟΥ

Οι τέσσερις βασικές ενότητες του σχεδιασμού αφορούν την είσοδο/κατώφλι, την καύση ως το λειτουργικό κομμάτι του συγκροτήματος, την τελετή, την αναμονή και παράδοση τέφρας. Αυτές οι ενότητες διαχωρίστηκαν χωρικά σε διαφορετικά κτίρια-ενότητες αλλά παρέμειναν οργανικά συνδεδεμένες. Τοποθετήθηκε στον Βορρά ο αποτεφρωτήρας -ένας στιβαρός όγκος που περιλαμβάνει όλο το βιομηχανικό κομμάτι της σύνθεσης. Όπως και όλοι οι συναφείς με την καύση απαραίτητοι χώροι και τα κλιμακοστάσια. Ο προσανατολισμός, εν τέλει, στάθηκε άλλο ένα πλεονέκτημα.

Η κεντρική είσοδος δημιουργήθηκε σε παράλληλη με τον βαρύ όγκο και κάθετα της υπηρεσιακής εισόδου. Υπηρεσιακή και κεντρική είσοδος βρίσκονται σε διαφορετικά επίπεδα. Αποφεύγεται η υπογειοποίηση των λειτουργικών χρήσεων και επιδιώκεται η άμεση και συνεχόμενη επαφή των κινήσεων συνεπίπεδα με το αίθριο.

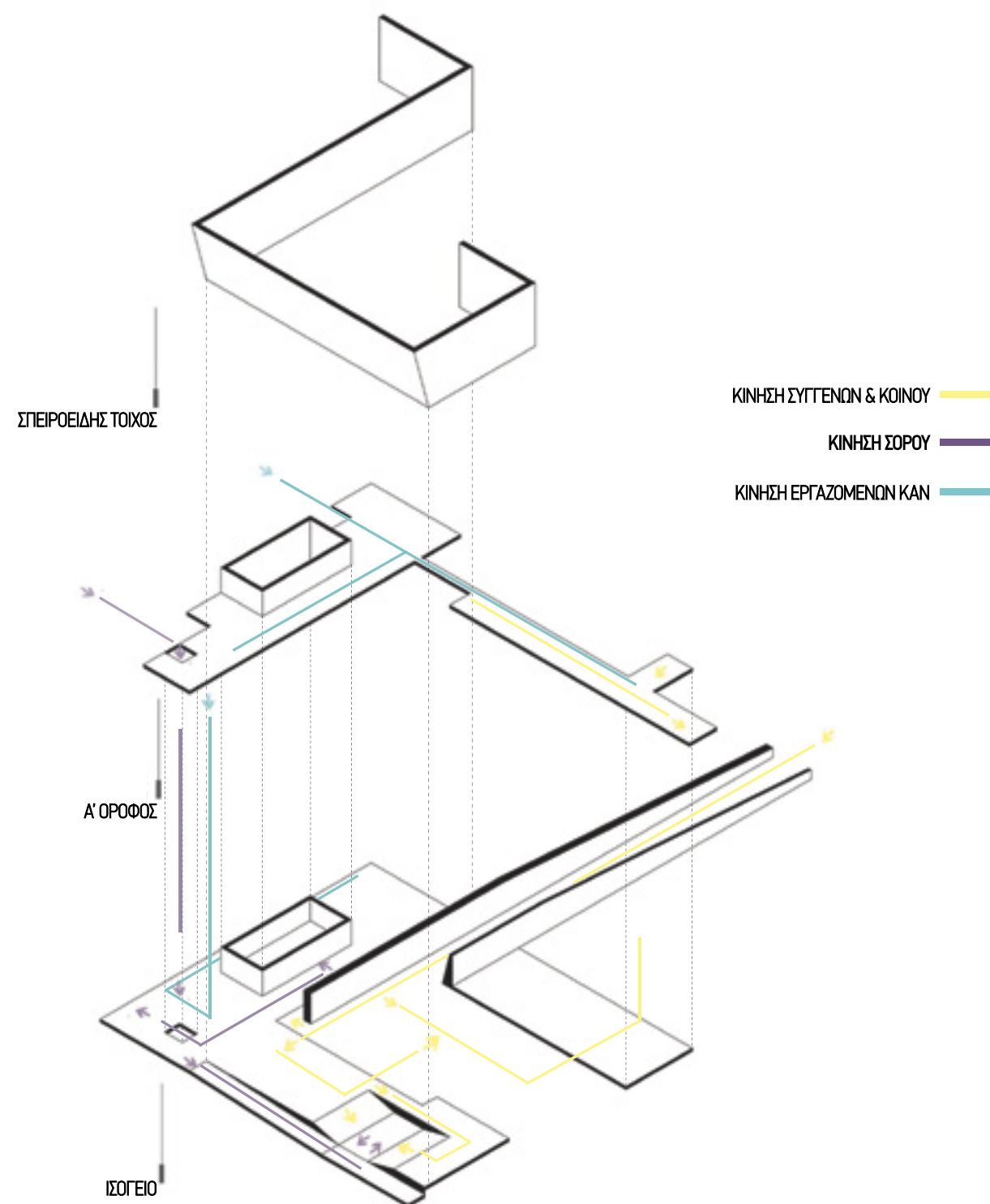
Το οποίο ως κυρίαρχο κέντρο παραλαμβάνει τους επισκέπτες και τους διαμοιράζει στους υπόλοιπους χώρους όπως η υποδοχή, που βρίσκεται τελικά απέναντι από την κεντρική είσοδο και αριστερά αυτής. Το αίθριο φέρει και συμβολικό-τελετουργικό φορτίο καθώς εκεί μπορούν να τελούνται γύρω από το νερό αίθριες τελετές. Η είσοδος και έξοδος των συγγενών ορίστηκε ως μια μακριά γραμμική πορεία παράλληλα σε ένα μακρύ τοίχιο που καταλήγει στο κέντρο του αποτεφρωτηρίου. Τα δύο τοιχεία της εισόδου εμπεριέχουν τους υπόσκαφους χώρους των παρεκκλησιών και τα τεφροφυλάκια τα οποία συμπληρώνουν την ενότητα της ενθύμησης. Μικροί υπόσκαφοι υποφωτισμένοι χώροι για μια πιο προσωπική προσέγγιση του πένθους.

Η σαφής οριοθέτηση των υπηρεσιακών λειτουργιών από τις υπόλοιπες που παραλαμβάνουν το κοινό οδήγησε στην αποτύπωσή της μέσω ενός στιβαρού τοίχου, φορέα ανά δια-

στήματα, που ανεγείρεται σε μεγαλύτερο ύψος από την υπόλοιπη σύνθεση. Η κορυφογραμμή του τοίχου λοιπόν είναι διακριτή, ως μια σπειροειδής κάτοψη που διαχωρίζει την ενότητα του σώματος από την ενότητα των συγγενών. Ο τοίχος αυτός στην δυτική πλευρά από ψηλός αναλημματικός έγινε κεκλιμένος ώστε να εμπεριέχει τον υπηρεσιακό διάδρομο που φτάνουν οι εργαζόμενοι και πιθανότατα το φέρετρο στην τελετή. Με αυτή την χειρονομία δόθηκε η δυνατότητα φωτισμού και στον διάδρομο της σορού και στην υποδοχή του κοινού.

Η σπείρα καταλήγει στις αίθουσες τελετών- μια κλειστή και μια αίθρια που μπορούν να ενωθούν. Παράλληλη σπειροειδής κίνηση σορού και επισκέπτη εκατέροθεν του τοίχου. Η σπείρα καταλήγει στον κατοπτρικό χώρο με έντονη αντίθεση φως-σκιά. Αυτές αποτελούν μαζί με το αίθριο το δεύτερο βασικό χώρο συγκέντρωσης του κοινού. Επίσης είναι το σημείο που ξανασυναντιούνται (συνεπίπεδα) σορός και συγγενείς έτσι τοποθετείται στην πάνω δυτική άκρη για να διευκολύνεται η πρόσβαση του φέρετρου. Στην ίδια ενότητα υπάρχει ειδικά ο διαμορφωμένος χώρος της τελευταίας συνάντησης.

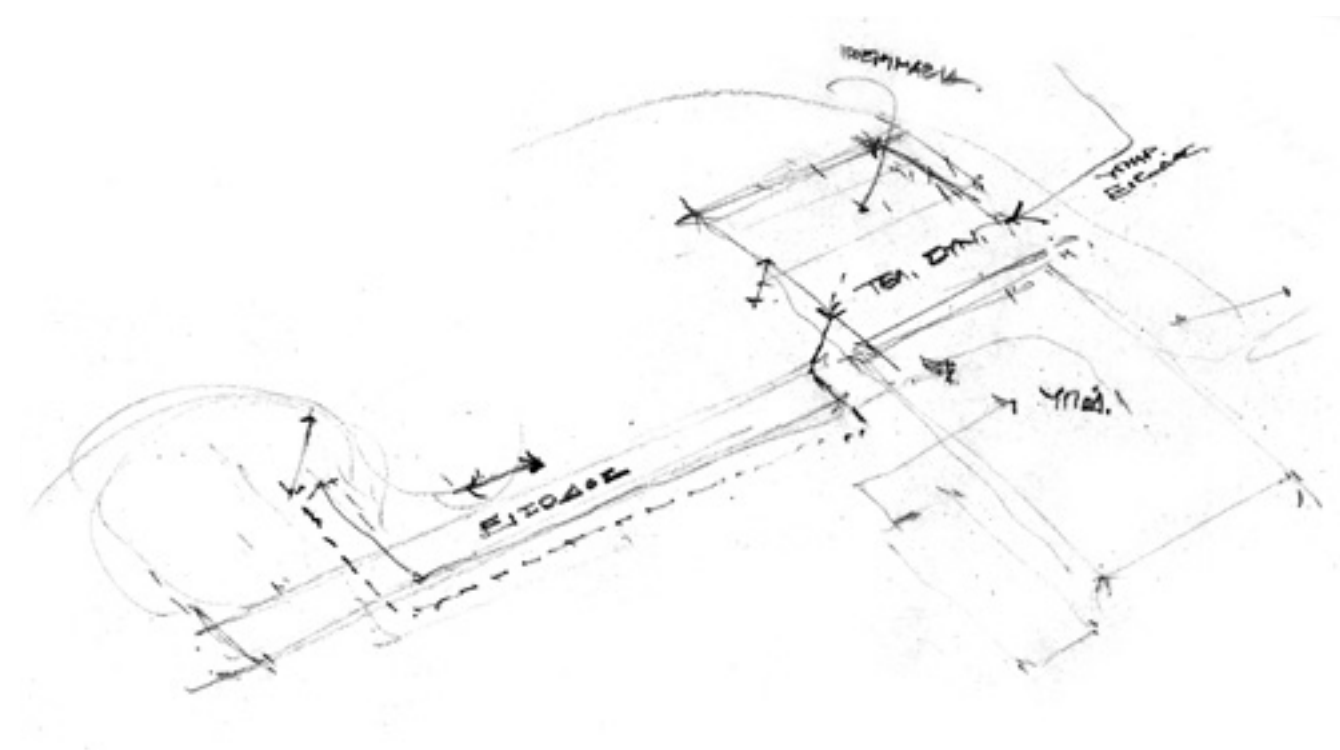
Στο ανατολικό μέρος του συγκροτήματος συναντάμε άλλο ένα σημαντικό κτίριο-ενότητα την αναμονή της τέφρας και του συλλογικού καφέ. Απαραίτητο κομμάτι της τελετουργίας, το κτίριο αυτό, οφείλει να δημιουργήσει μια καταπραϋντική για τον συγγενή εμπειρία. Μια λιτρωτική και λιγότερο συγκινησιακά φορτισμένη στάση. Η ελαφρότητα της κατασκευής που πετυχαίνεται με τη στοά, τη διαφάνεια και τις οπτικές φυγές προς το δάσος έρχεται σε νοηματική αντιδιαστολή με τον στιβαρό όγκο του τοιχείου και της ενότητας του αποτεφρωτήρα. Η πρόθεση της φυγής προς το βουνό επιτυγχάνεται με την εισχώρηση του βουνού μέσα στο αίθριο και αποτυπώνεται με την κεκλιμένη οροφή του κτιρίου της αναμονής.

ΚΙΝΗΣΕΙΣ

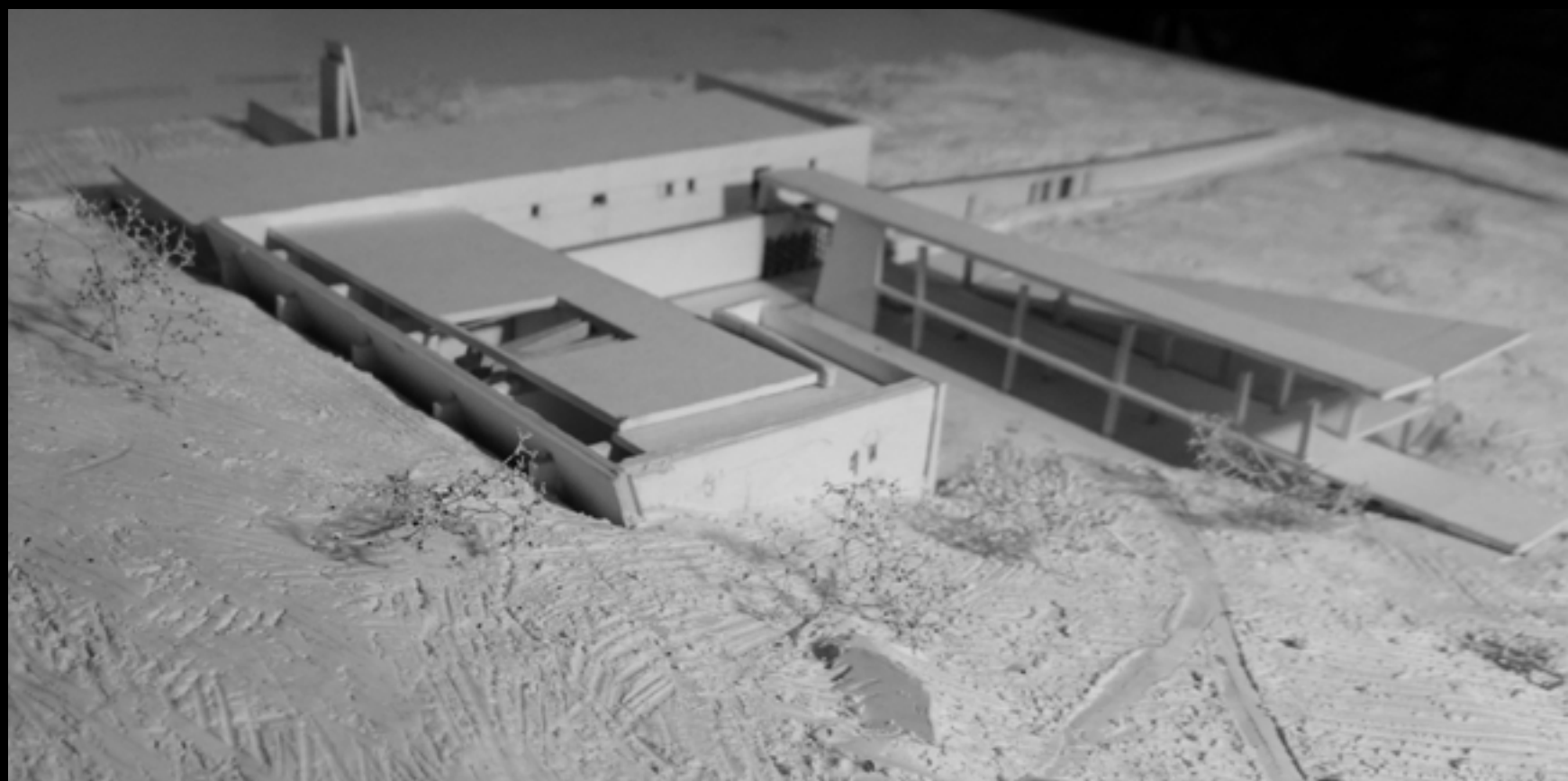
Έχοντας ξεκαθαρίσει τις τέσσερις ενότητες που θέλουμε να συμπεριλάβουμε στον σχεδιασμό μας εντοπίζουμε και τις τρεις διακριτές κινήσεις των χρηστών (συγγενείς, σορός και εργαζόμενοι). Εφόσον η προσέγγιση από την Ιερά οδό γίνεται βορειανατολικά, οι διαχωρισμένες κινήσεις σορού-εργαζομένων και συγγενή δημιουργούν έναν σταυρό. Επιλέγουμε η υπηρεσιακή και η κεντρική είσοδος να βρίσκονται σε διαφορετικά επίπεδα εκμεταλλευόμενες την κλίση του εδάφους κάτι που βοηθά ακόμα περισσότερο στην αποφυγή της οπτικής επαφής των εισόδων. Παράλληλα προσπαθούμε να εντοπίσουμε το που σωρός και συγγενείς ξανασυναντιούνται. Αυτό συμβαίνει στον ειδικά διαμορφωμένο χώρο της τελευταίας συνάντησης

και στην τελετή πριν την καύση. Στην περίπτωση που δεν ακολουθείται το έθιμο της χριστιανικής κηδείας, όπου οι συγγενείς μεταφέρουν με πομπή τη σορό μέχρι την κτίριο της τελετής αλλά η σορός φτάνει από την υπηρεσιακή είσοδο που βρίσκεται στο ψηλότερο επίπεδο, προσεγγίζει το κάτω επίπεδο με πλατφόρμα. Το κοινό εισέρχεται από τα ανατολικά για να μην υπάρχει επόπτευση και συνωστισμός. Αναλύοντας τις κινήσεις που λαμβάνουν χώρα εντός του αποτεφρωτηρίου, η κίνηση που αφορά τη σορό είναι γραμμική μη ευέλικτη, το κοινό ακολουθεί μια πιο διάχυτη ευέλικτη και σε διαφορετικές χρονικότητες κίνηση, ωστόσο συνεπίπεδη με το αίθριο.

Αριστερά: αξονομετρικό ανάπτυγμα κινήσεων
Πάνω: διαγραμματικό σκίτσο διερεύνησης των κινήσεων
Επόμενη σελίδα: φωτογραφίες της μακέτας 1:200

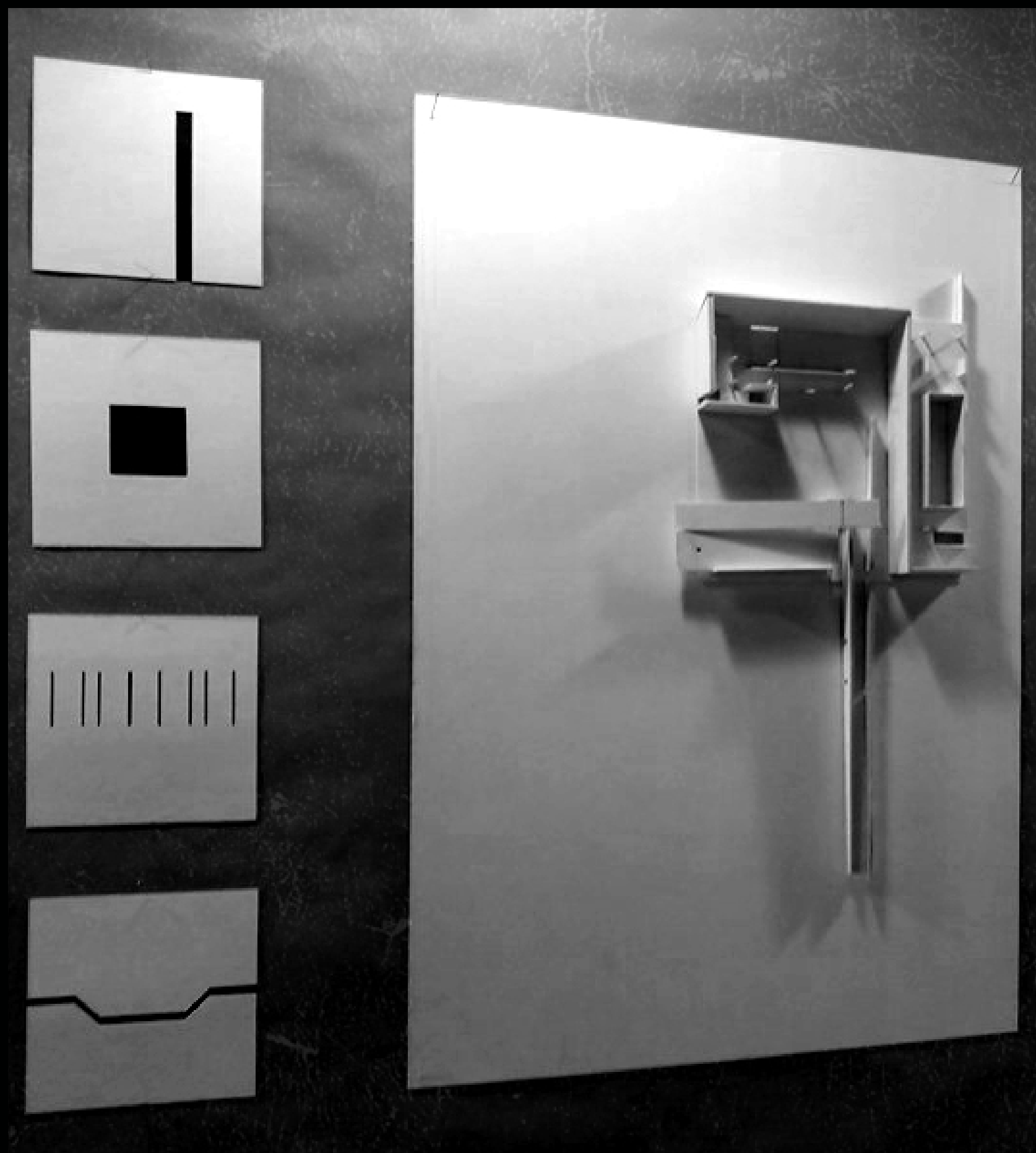

ΚΤΗΡΙΟΛΟΓΙΚΟ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Α	ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΗ ΚΟΙΝΟΥ		
	A1	ΕΙΣΟΔΟΣ ΚΟΙΝΟΥ	
	A2	ΑΙΘΟΥΣΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ	70 m²
	A3	ΧΩΡΟΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ [2]	25 m²
	A4	ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΛΕΤΩΝ	125 m²
	A4.1	ΠΡΟΘΑΛΑΜΟΣ ΑΙΘΟΥΣΑΣ ΤΕΛΕΤΩΝ	70 m²
	A4.2	ΥΠΑΙΘΡΙΑ ΤΕΛΕΤΗ	60 m²
	A5	ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ	205 m²
	A6	WC ΚΟΙΝΟΥ [2]	35 m²
	A7	ΑΙΘΟΥΣΑ ΑΝΑΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΤΕΦΡΑΣ	100 m²
	A8	ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΕΦΡΑΣ	26 m²
Β	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ		
	B1	ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	25 m²
	B2	ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	154 m²
	B3	ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ	20 m²
	B4	ΧΩΡΟΣ ΑΝΑΠΑΥΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	75 m²
	B5	WC- ΑΠΟΔΥΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ [3]	55 m²
	B6	ΑΠΟΘΗΚΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΤΕΛΕΤΩΝ	20 m²

Γ	ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗ		
	Γ1	ΗΜΙΥΠΑΙΘΡΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΕΚΦΟΡΤΩΣΗΣ ΣΟΡΟΥ	125 m²
	Γ2	ΥΠΟΔΟΧΗ ΣΟΡΟΥ	50 m²
	Γ3	ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ	6 m²
	Γ4	ΘΑΛΑΜΟΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ	60 m²
	Γ5	ΘΑΛΑΜΟΣ ΤΕΛΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΟΡΟΥ	17 m²
	Γ6	ΠΡΟΘΑΛΑΜΟΣ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗΣ	65 m²
	Γ7	ΑΠΟΤΕΦΡΩΤΗΡΑΣ	90 m²
	Γ8	ΓΡΑΦΕΙΟ ΧΕΙΡΙΣΜΟΥ	25 m²
	Γ9	ΧΩΡΟΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΝ ΧΕΙΡΙΣΜΟΥ	30 m²
	Γ10	ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΕΦΡΑΣ	20 m²
	Γ11	Η/Μ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	27 m²
	Γ12	ΧΩΡΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ	18 m²
	Γ13	ΑΠΟΘΗΚΕΣ	30
	Γ14	ΨΥΚΤΗΡΕΣ	
	Γ15	ΣΥΣΤΗΜΑ ΦΙΛΤΡΑΡΙΣΜΑΤΟΣ ΑΕΡΑ	
	Γ16	ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ	100 m²
Δ	ΥΠΑΙΘΡΙΟΙ ΧΩΡΟΙ Κ.Α.Ν		
	Δ1	ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΑΙΘΡΙΟ	
	Δ2	ΝΕΡΟ	
	Δ3	ΚΟΓΧΕΣ	
	Δ4	ΤΕΦΡΟΦΥΛΑΚΙΑ	
	Δ5	ΧΩΡΟΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ ΚΑΥΣΗΣ 60Μ2	
	Δ6	ΧΩΡΟΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΑΠΟΤΕΦΡΩΤΗΡΑ (ΗΜΙΥΠΑΙΘΡΙΟΣ)	

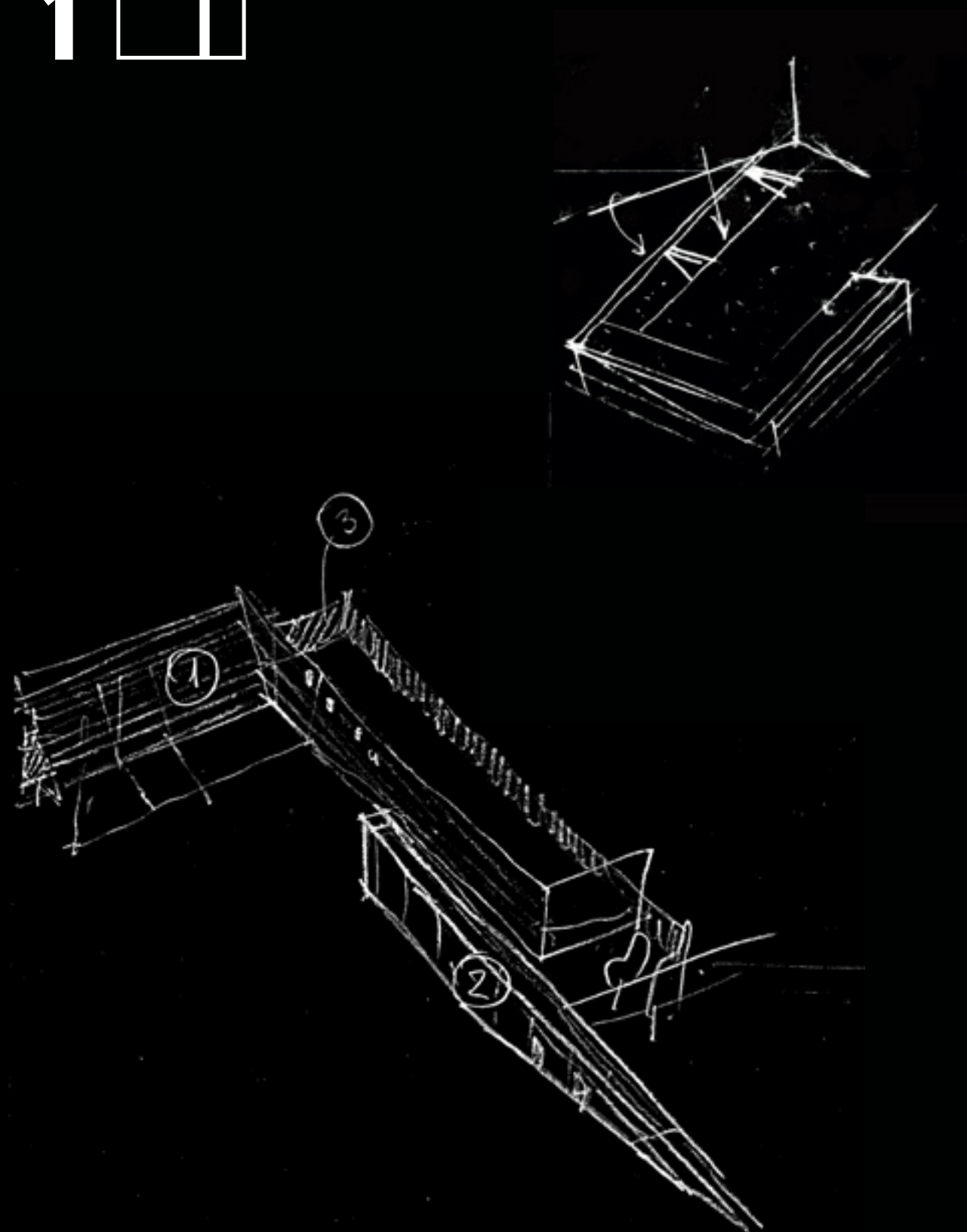
ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΕΣ

ΤΟΙΧΕΙΟ 1
ΑΙΘΡΙΟ 2
ΡΥΘΜΟΣ 3
ΒΥΘΙΣΗ 4

ΤΟΙΧΕΙΟ

1

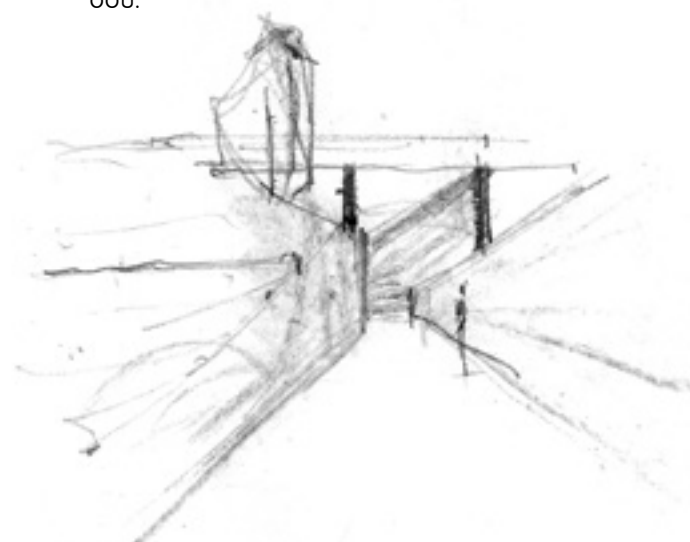
[ΣΠΕΙΡΟΕΙΔΗΣ ΤΟΙΧΟΣ]

Η πρόθεσή μας να διαχωριστούν οι ενότητες αποτυπώνεται στην επεξεργασία της κλίμακας 1.200· η κίνηση της σορού μεταφέρεται στην πίσω ενότητα ενώ η κίνηση του κοινού παραλαμβάνεται από το αίθριο και γίνεται περιμετρικά αυτού.

Βασικό αρχιτεκτονικό εργαλείο στην συνθετική ιδέα είναι ο τοίχος σπειροειδής κάτοψης που ακολουθεί όλο το κτίριο και διαχωρίζει την ενότητα του κοινού από την λειτουργική ενότητα της καύσης. Είναι ψηλότερος από όλα τα δώματα και έχει πάχος 60 εκατοστά, αποκτώντας έτσι σημαίνοντα ρόλο για την πρόταση.

[ΤΟΙΧΟΣ ΕΙΣΟΔΟΥ]

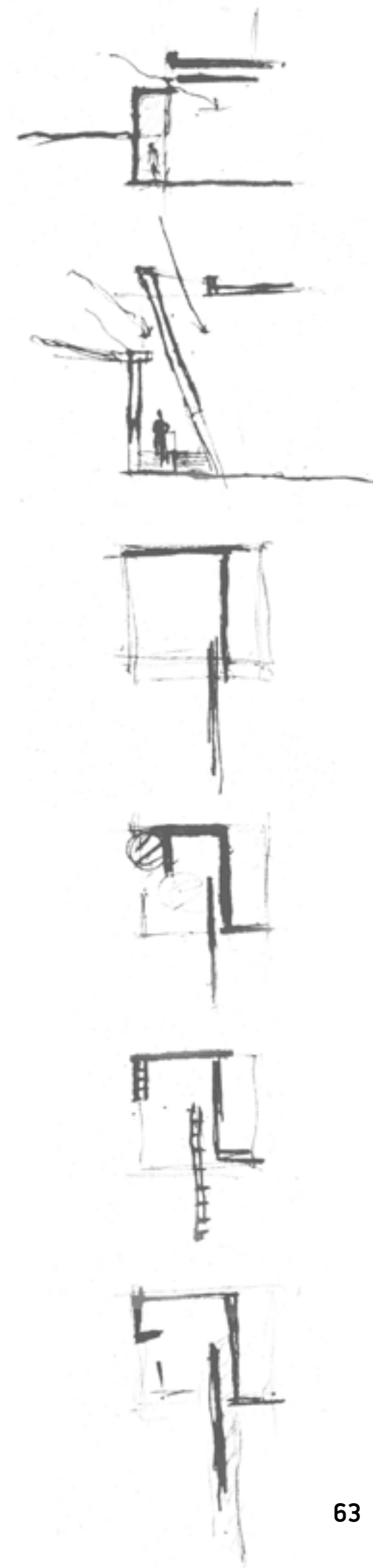
Αρχικά, έγινε η μετατροπή του τοίχου εισόδου από ένα ανάλημμα που συγκρατεί τα χώματα σε έναν στιβαρό τοίχο μεγάλου πάχους που είχαμε την πρόθεση να εμπεριέχει χώρο. Εντάσσεται σε μεγάλο βαθμό μέσα στο αίθριο, υποδεικνύοντας έτσι τον χώρο υποδοχής ο οποίος αποτελεί την πρώτη στάση του κοινού, αλλά και με σκοπό να περιοριστεί η οπτική επαφή του κοινού από το κτίριο του αποτεφρωτήρα. Τελικά, μεταξύ του τοίχου και του κτιρίου, δημιουργείται ένας υπαίθριος χώρος με λιγνές αναλογίες, στον οποίο το κοινό μπορεί να σταθεί για να παρακολουθήσει την διαδικασία της εισόδου στην καύση μετά την τελετή. Σ' αυτή την ενότητα εμπεριέχεται και η ενθύμηση της τέφρας με τεφροφυλάκια εκατέρωθεν του τοίχου εισόδου.

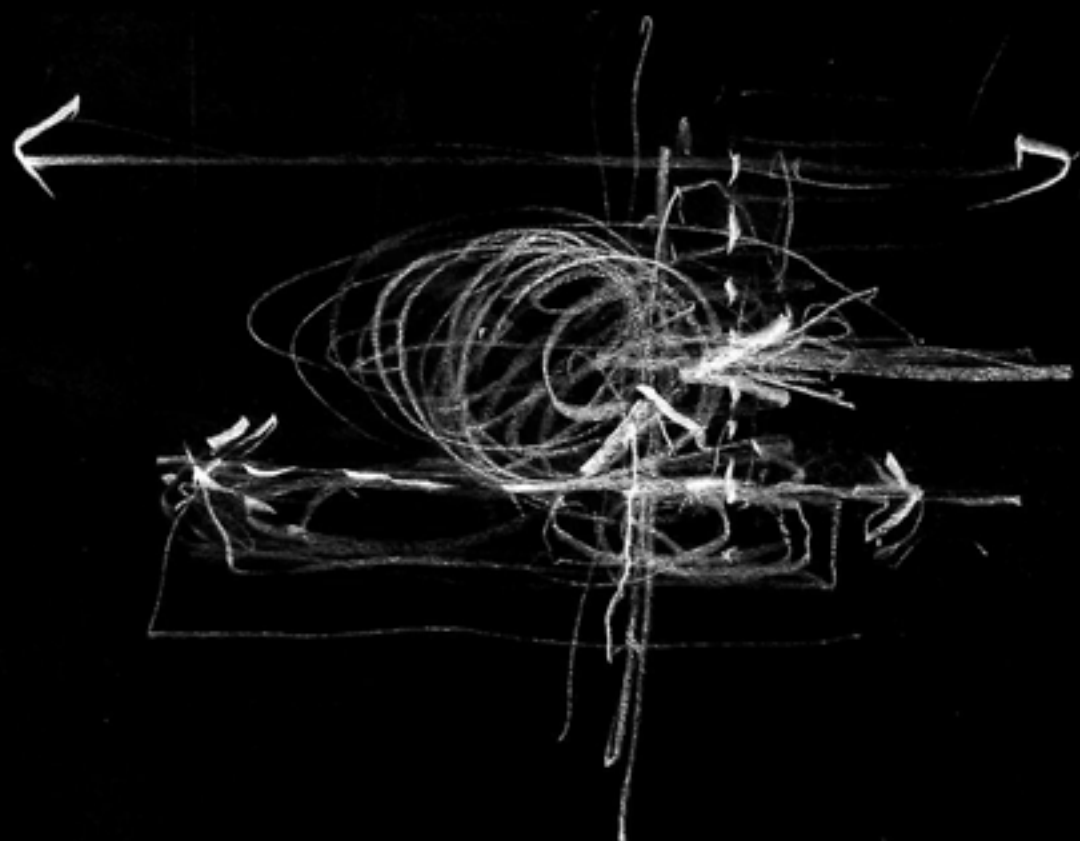
Αριστερά: προοπτικά σκίτσα του σπειροειδούς τοίχου και του τοιχείου εισόδου

Πάνω: προοπτικό σκίτσο της κεντρικής εισόδου

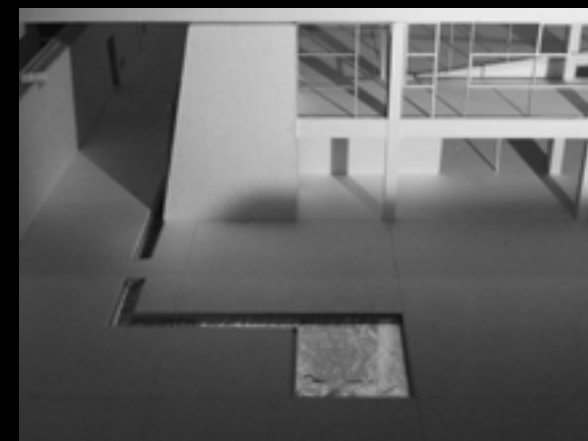
Δεξιά: σκίτσα που απεικονίζουν τα στάδια επεξεργασίας του βασικού τοιχείου

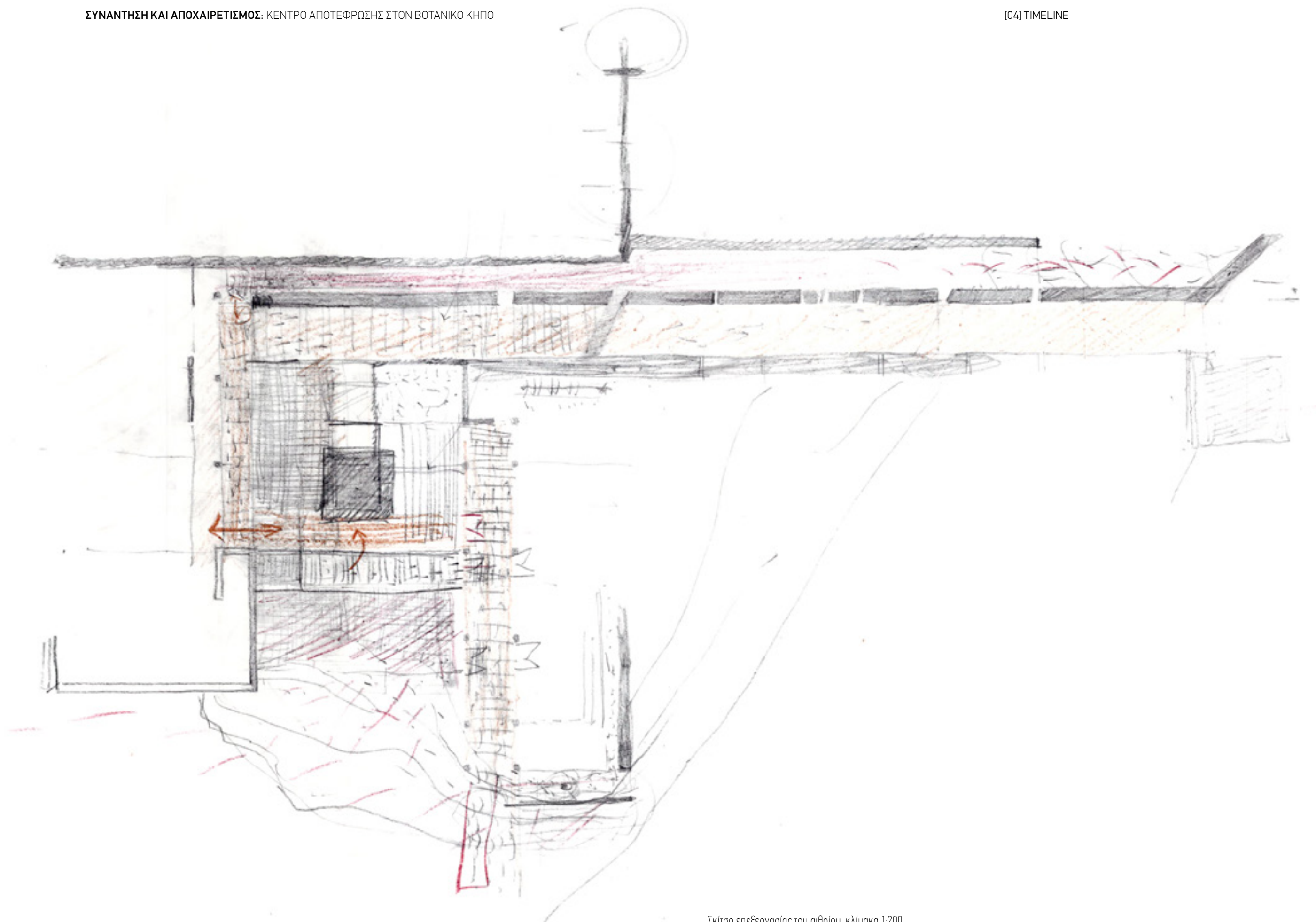
ΑΙΘΡΙΟ

2

Στο κέντρο της πρότασης διαμορφώνεται το κεντρικό αίθριο. Πρόκειται για έναν υποβλητικό χώρο μετάβασης από τον υπαίθριο στους κλειστούς χώρους του συγκροτήματος. Ορίζεται από ένα περικλειστο σύστημα και πλαισιώνεται από στοά στους χώρους που αφιερώνονται στους επισκέπτες. Διευρύνεται λίγο από το αυστηρό σχήμα του τετραγώνου, καθώς από την πλευρά του νότου ανοίγεται με αποτέλεσμα το βουνό να εισχωρεί μέσα στο σύστημα. Βασικό στοιχείο του αιθρίου αποτελεί το νερό, το οποίο ήδη από την αρχή της εισόδου συναντά ο επισκέπτης σε τριγωνική κάτοψη, το οποίο στην συνέχεια ακολουθεί με μια γραμμική πορεία το βασικό τοίχείο εισόδου μέχρι τελικά να συγκεντρωθεί στο κεντρικό αίθριο σε τετράγωνο σχήμα. Το νερό αποτελεί σημείο αναφοράς του συνόλου και δίνεται η δυνατότητα επιμνημόσυων τελετών γύρω από αυτό.

Αριστερά, πάνω: διαγραμματικό σκίτσο του κέντρου-αιθρίου
Δεξιά: φωτογραφίες που απεικονίζουν το νερό στο αίθριο

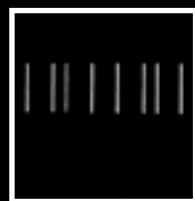

Σκίτσο επεξεργασίας του αιθρίου, κλίμακα 1:200

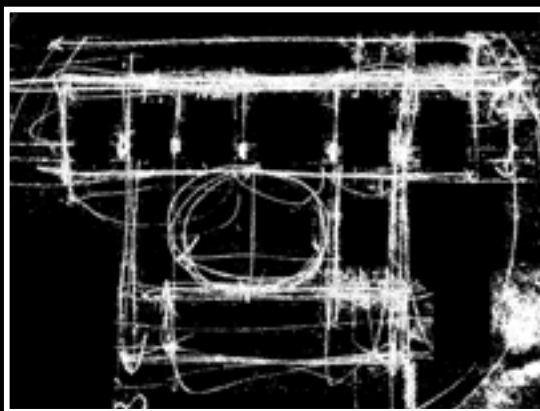

ΡΥΘΜΟΣ

3

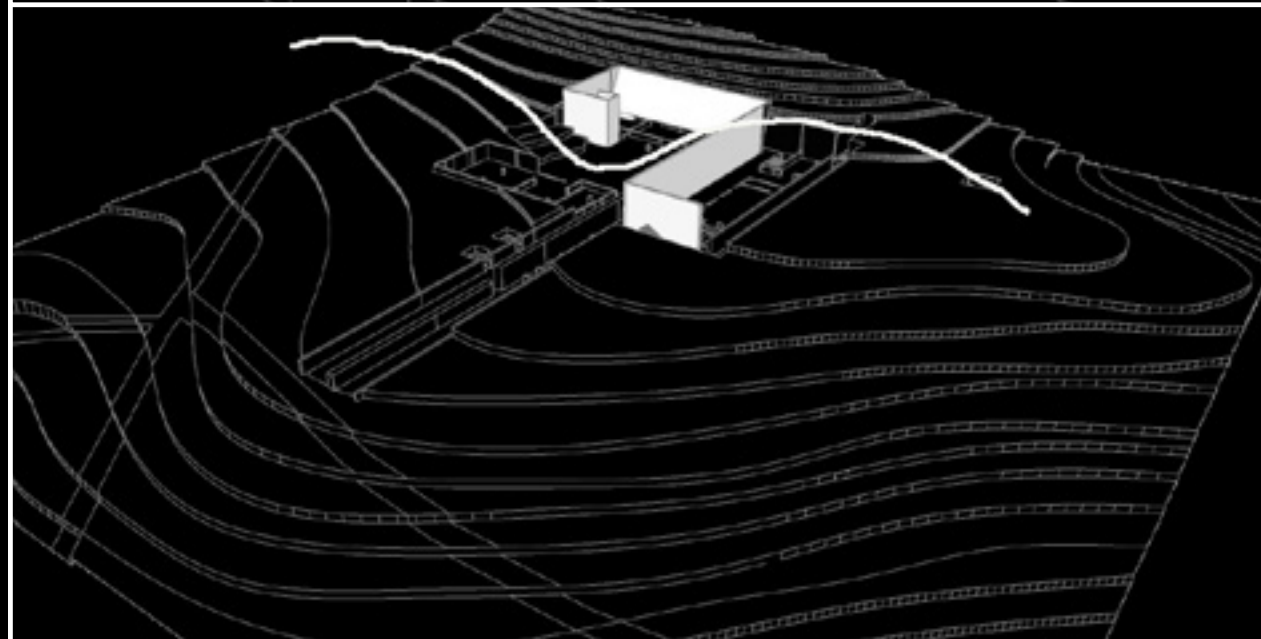
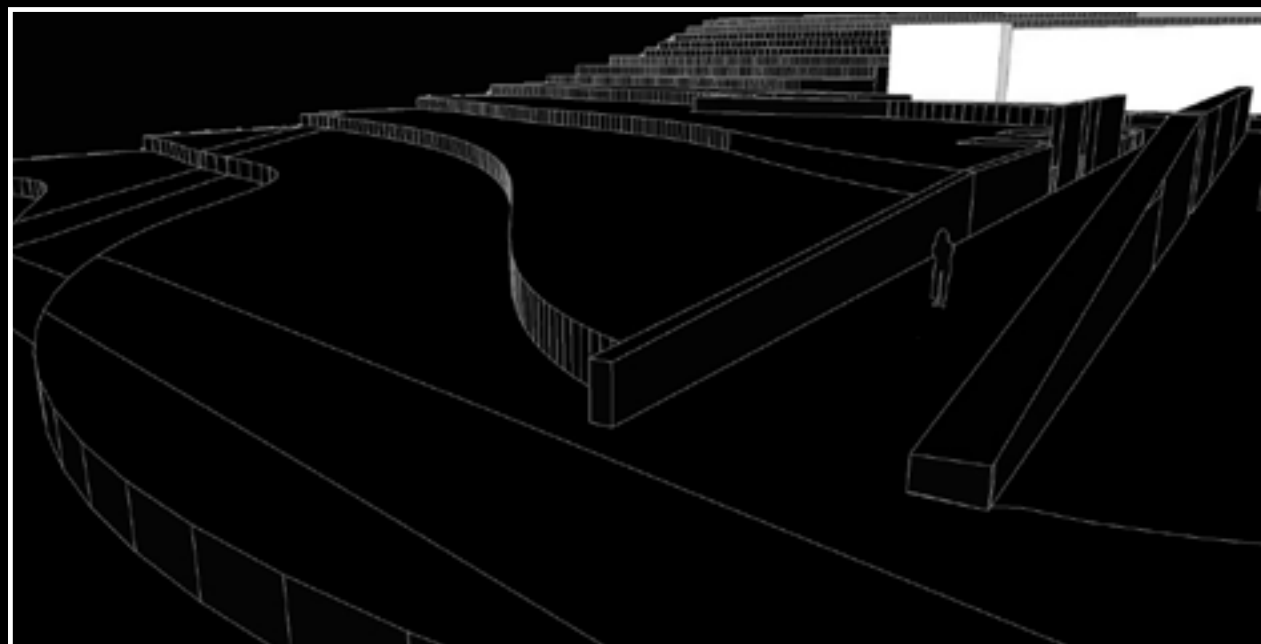
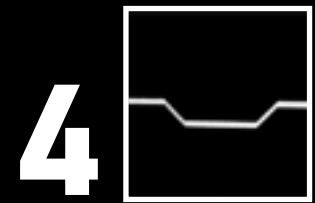
Περιμετρικά του συγκροτήματος, ανεγείρονται αναλημματικοί τοίχοι οι οποίοι το συγκρατούν καθώς βυθίζεται τρία μέτρα από τη στάθμη του εδάφους. Το ανάλημα της νοτιοδυτικής πλευράς έχει απόσταση 2,20 μέτρα από το κεντρικό τοίχείο ώστε να εξυπηρετείται και η κίνηση της σορού. Εκμεταλλευόμενες τον χώρο που δημιουργείται ανάμεσα δηλαδή, ορίστηκε ο διάδρομος κίνησης της προς την τελική. Με δεδομένο ότι η βέλτιστη πορεία του φερέτρου είναι μια γραμμική πορεία και σε συνδυασμό με την μετακίνηση του αποτεφρωτήρα στην βορειοανατολική πλευρά, δημιουργήθηκε η βασική είσοδος της σορού στον χώρο του ΚΑΝ, σε παραλληλία με την υπηρεσιακή είσοδο των εργαζομένων. Το πλάτος αυτής της ζώνης το ξανασυναντάμε και στην οριζόντια διεύθυνση. Έτσι, καθορίζεται σημαντικά ο κάναβος στις δύο κατευθύνσεις, με έναν τετράγωνο πλευράς 6,6 μέτρα να θεωρείται ο πιο κατάλληλος. Ο ρυθμός στις κατόψεις και στις τομές έχει δημιουργηθεί.

Αριστερά: ακτίνα διερεύνησης του ρυθμού / κανάβου στην κάτοψη

Πάνω: μακέτα από plexiglass που απεικονίζει τον κάναβο 6.60x6.60 και τις κεντρικές χειρονομίες, κλίμακα 1:500

ΒΥΘΙΣΗ

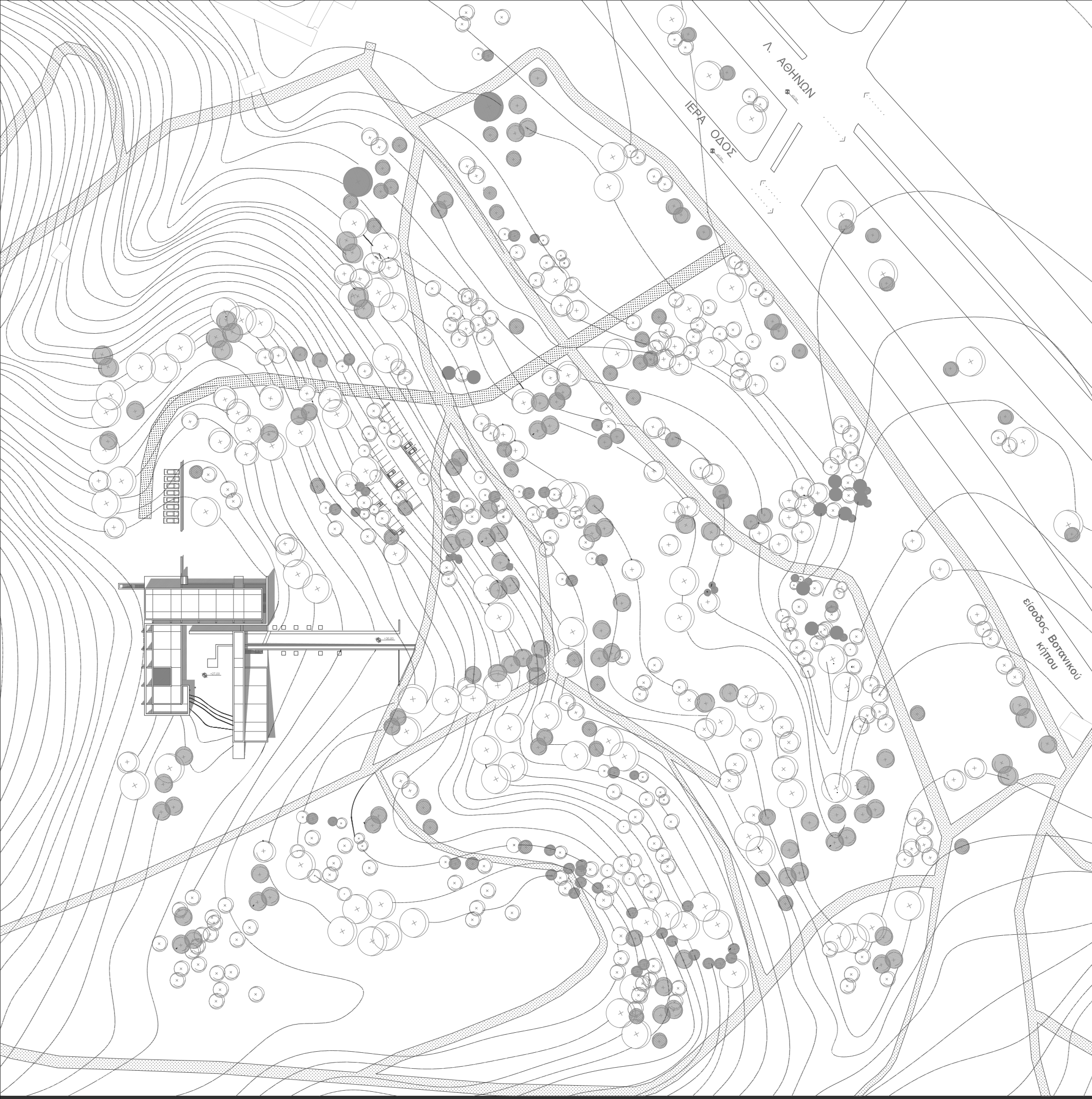
Το γεγονός ότι το λειτουργικό κομμάτι της σύνθεσης έπρεπε να εξελίσσεται σε δύο ορόφους με σκοπό να περιλαμβάνει όλες τις περιφερειακές αναγκαίες λειτουργίες αλλά και την υπηρεσιακή είσοδο, έφερε ως αποτέλεσμα την οπτική παρατήρηση του συγκροτήματος από διάφορα σημεία του βουνού, κάτι το οποίο έπρεπε να περιοριστεί. Αυτό, σε συνδυασμό με τη νοηματική φύση του θέματος, έφερε στο νου μας τη διαμόρφωση των θαλάμων τάφων, όπου εκτείνονται σε ένα οριζόντιο επίπεδο, δημιουργώντας βύθιση στο έδαφος της παρέμβασης, ενώ πλησίον ο λόφος ακλουθεί τη φυσική ανοδική πορεία. Έτσι, η βύθιση ενσωματώθηκε ως ένα από τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά της δομής του κτιρίου, κατατάσσοντας το ισόγειο του κτιρίου υπόγειο, με την οροφή του να βρίσκεται συνεπίπεδο με την στάθμη που ορίσαμε ως 0. Έτσι, δίνεται η εικόνα στον περιπατητή ότι πρόκειται για ένα μονώροφο κτίριο ύψους 4 μέτρων, ενώ στην πραγματικότητα το υπόλοιπο κρύβεται από το βλέμμα.

Αριστερά: 3D απεικονίσεις των υψομετρικών και των βασικών χαράξεων της σύνθεσης ώστε να αποσαφηνιστεί η εικόνα της βύθισης
Δεξιά: εικόνα αναφοράς, Μυκηναϊκός θαλαττός τάφος (τέσσερα σκίτσα διερεύνησης της βύθισης-από το πλήρες στο διάτρητο

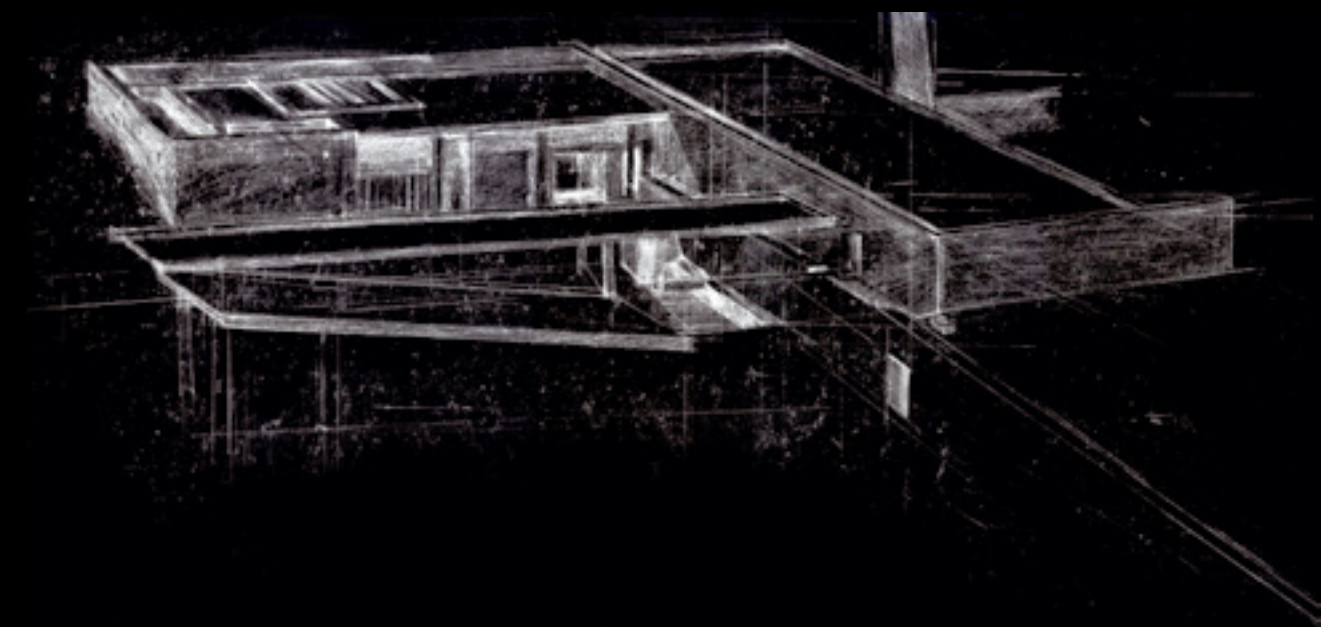

MASTER PLAN ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Παράλληλα με την επεξεργασία της πρότασης ασχοληθήκαμε με το ζήτημα της πρόσβασης στο συγκρότημα, καθώς και τον τρόπο που θα διαχειριστούμε τα ήδη υπάρχοντα μονοπάτια, χωρίς να αλλοιώσουμε τον χαρακτήρα του Βοτανικού κήπου. Η είσοδος πραγματοποιείται από τον κόμβο της Ιεράς οδού και της Λεωφόρου Αθηνών. Σε συνέχεια του κόμβου σχεδιάστηκε ένα μονοπάτι, ώστε να εισέρχεται το όχημα μεταφοράς της σορού ως τον χώρο εκφόρτωσης. Το μονοπάτι αυτό χρησιμοποιείται κυρίως από τους εργαζόμενους του ΚΑΑΝ, για τους οποίους σχεδιάστηκαν θέσεις στάθμευσης κοντά στο κτίριο του αποτεφρωτήρα. Ο κυρίως χώρος στάθμευσης του Κέντρου αποτέφρωσης βρίσκεται επί της Ιεράς οδού, ωστόσο υπάρχει προδιαγραφή για μερικές θέσεις στάθμευσης κοντά στην βασική είσοδο του συγκροτήματος, ώστε να εξυπηρετούνται άτομα με κινητικές δυσκολίες.

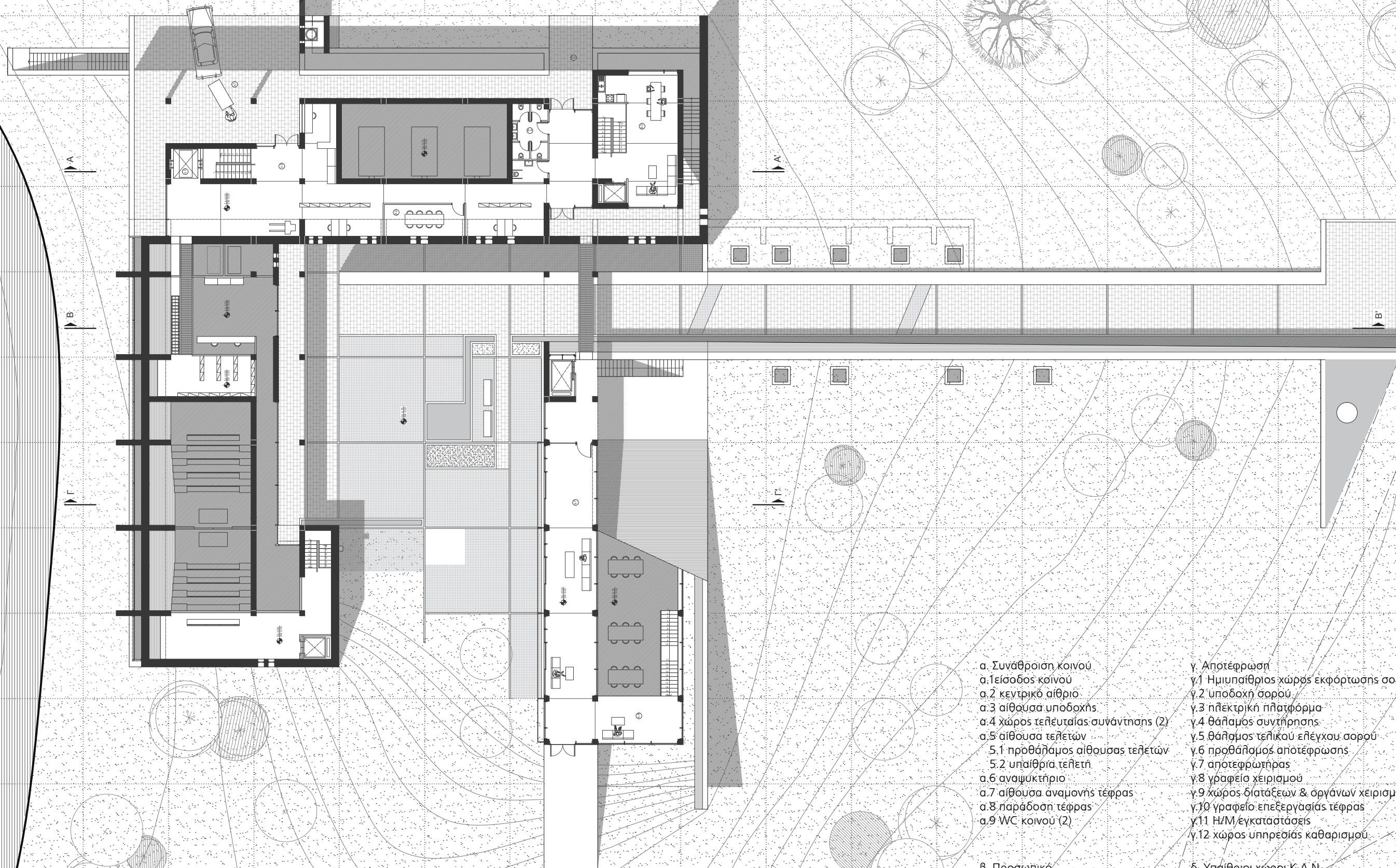
05 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

α. Συνάθροιση κοινού - α.1 είσοδος κοινού - α.2 κεντρικό αίθριο - α.3 αίθουσα υποδοχής - α.4 χώρος τελετών συνάντησης (2) - α.5 αίθουσα τελετών 5.1 προθάλαμος αίθουσας τελετών 5.2 υπαίθρια τελετή - α.6 αναψυκτήριο - α.7 αίθουσα αναμονής τέφρας - α.8 παράδοση τέφρας - α.9 WC κοινού (2)	γ. Αποτέφρωση - γ.1 Ημιυπαίθριος χώρος εκφόρτωσης σορού - γ.2 υποδοχή σορού - γ.3 ηλεκτρική πλατφόρμα - γ.4 θάλαμος συντήρησης - γ.5 θάλαμος τελικού ελέγχου σορού - γ.6 προθάλαμος αποτέφρωσης - γ.7 αποτέφρωτης - γ.8 γραφείο χειρισμού - γ.9 χώρος διατάξεων & οργάνων χειρισμού - γ.10 γραφείο επεξεργασίας τέφρας - γ.11 H/M εγκαταστάσεις - γ.12 χώρος υπηρεσίας καθαρισμού
β. Προσωπικό - β.1 είσοδος εργαζομένων - β.2 γραφεία προσωπικού - β.3 χώρος ανάπαυσης προσωπικού - β.4 WC-αποδυτήρια προσωπικού - β.5 αποθήκη εξοπλισμού τελετών	δ. Υπαίθριοι χώροι Κ.Α.Ν. - δ.1 χώρος υπηρεσίας αποτέφρωτηρα - δ.2 νερό - δ.3 κόγχες - δ.4 τεφροφυλάκιο

- α. Συνάθροιση κοινού
α.1 είσοδος κοινού
α.2 κεντρικό αίθριο
α.3 αίθουσα υποδοχής
α.4 χώρος τελευταίας συνάντησης (2)
α.5 αίθουσα τελετών
α.5.1 προθάλαμος αίθουσας τελετών
α.5.2 υπαίθρια τελετή
α.6 αναψυκτήριο
α.7 αίθουσα αναμονής τέφρας
α.8 παράδοση τέφρας
α.9 WC κοινού (2)

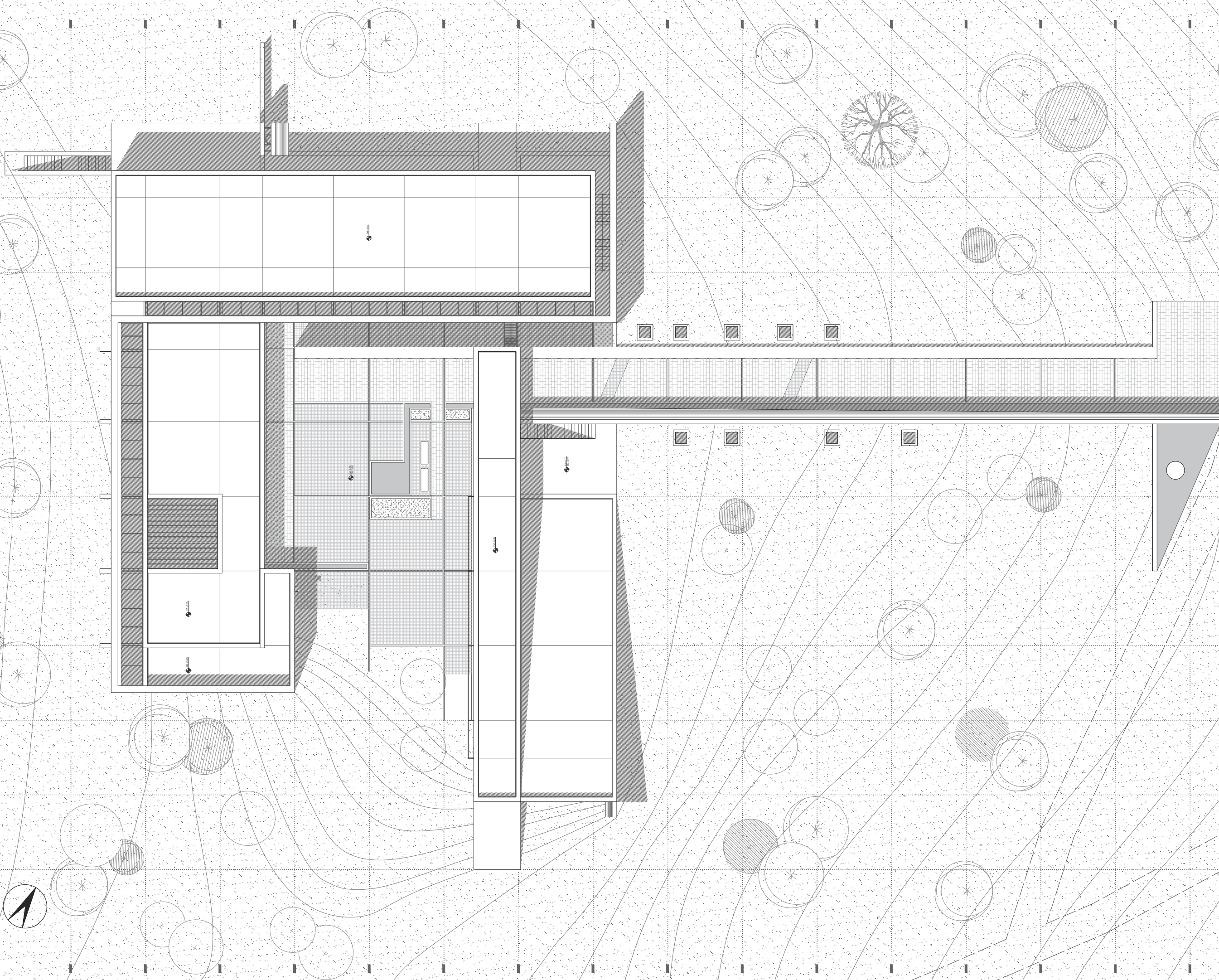
- β. Προσωπικό
β.1 είσοδος εργαζομένων
β.2 γραφεία προσωπικού
β.3 χώρος ανάπαυσης προσωπικού
β.4 WC-αποδυτήρια προσωπικού
β.5 αποθήκη εξοπλισμού τελετών

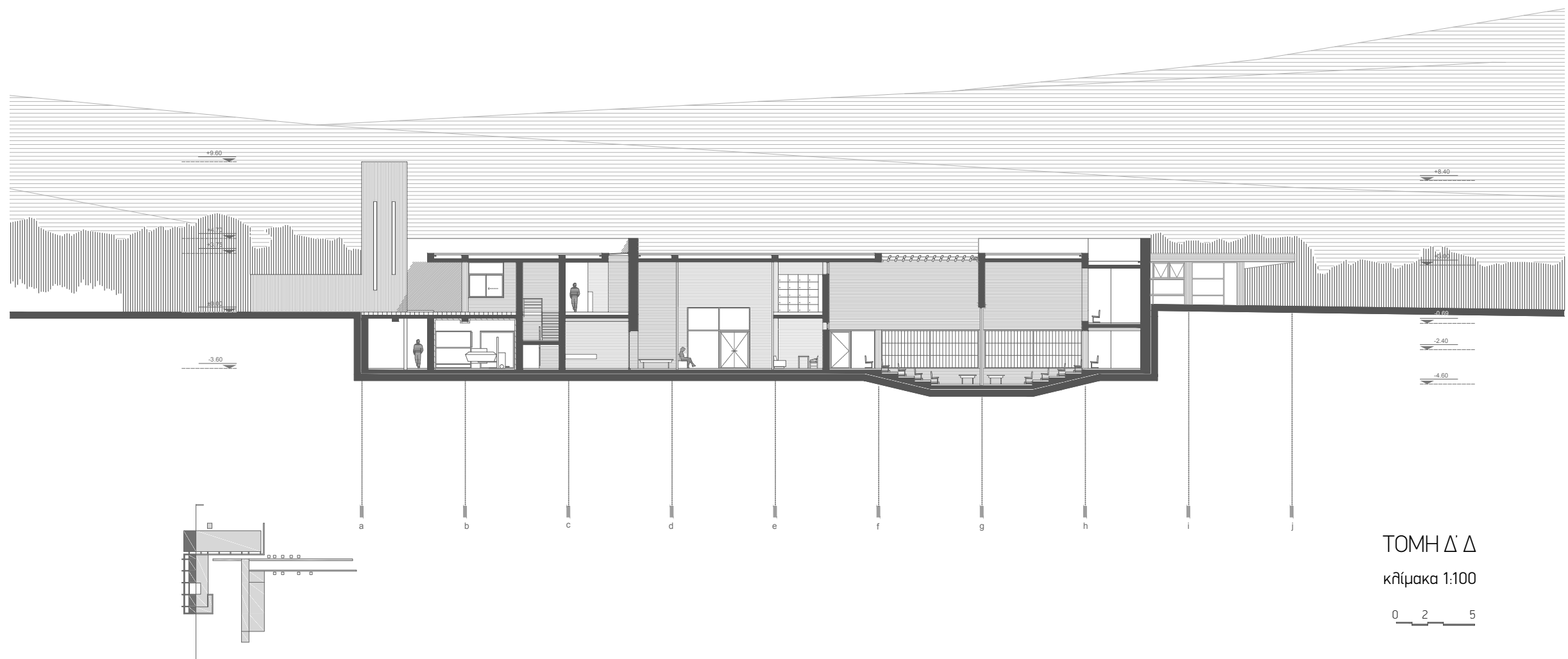
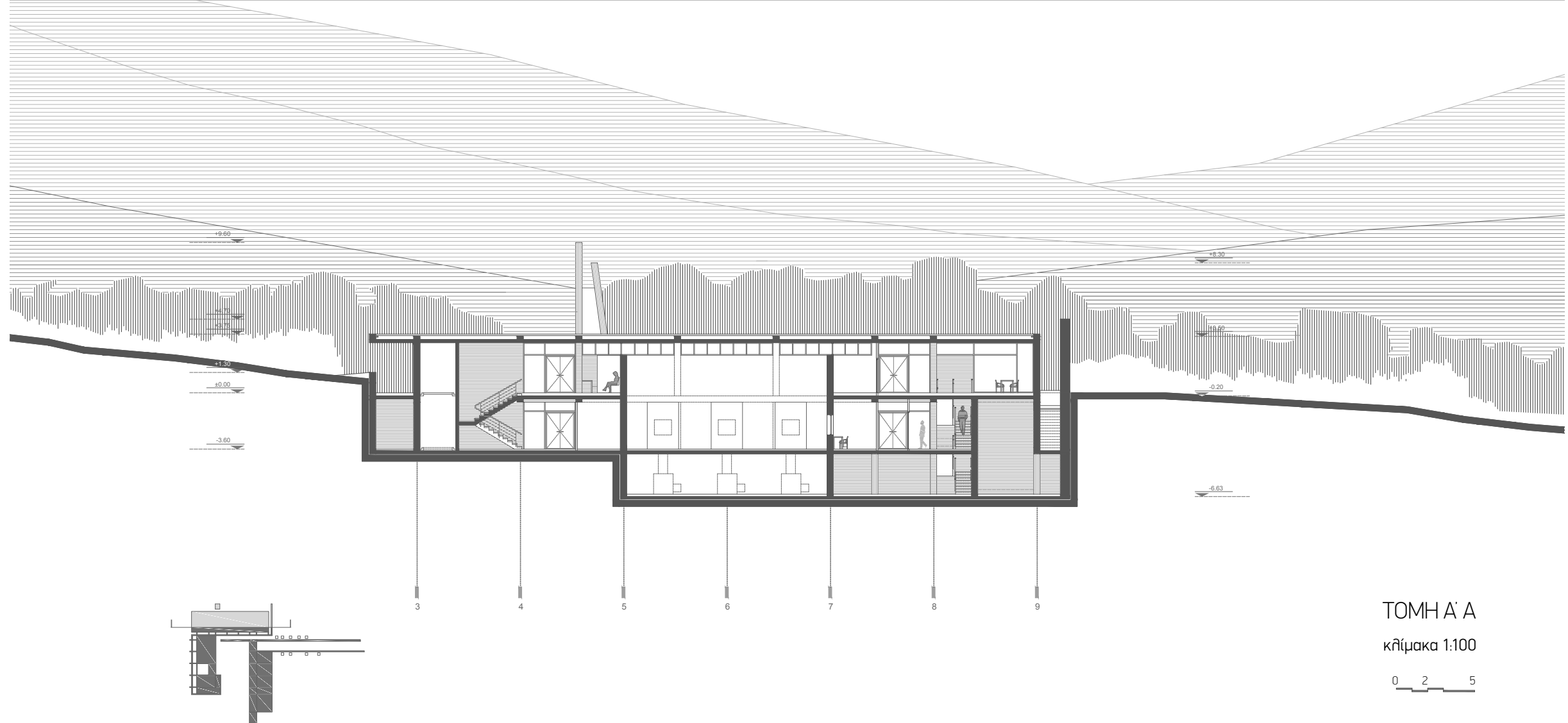
- γ. Αποτέφρωση
γ.1 Ημιυπαίθριος χώρος εκφόρτωσης σορού
γ.2 υποδοχή σορού
γ.3 ηλεκτρική πλατφόρμα
γ.4 θάλαμος συντήρησης
γ.5 θάλαμος τελικού ελέγχου σορού
γ.6 προθάλαμος αποτέφρωσης
γ.7 αποτέφρωτήρας
γ.8 γραφείο χειρισμού
γ.9 χώρος διάταξης & οργάνων χειρισμού
γ.10 γραφείο επεξεργασίας τέφρας
γ.11 Η/Μ εγκαταστάσεις
γ.12 χώρος υπηρεσίας καθαρισμού

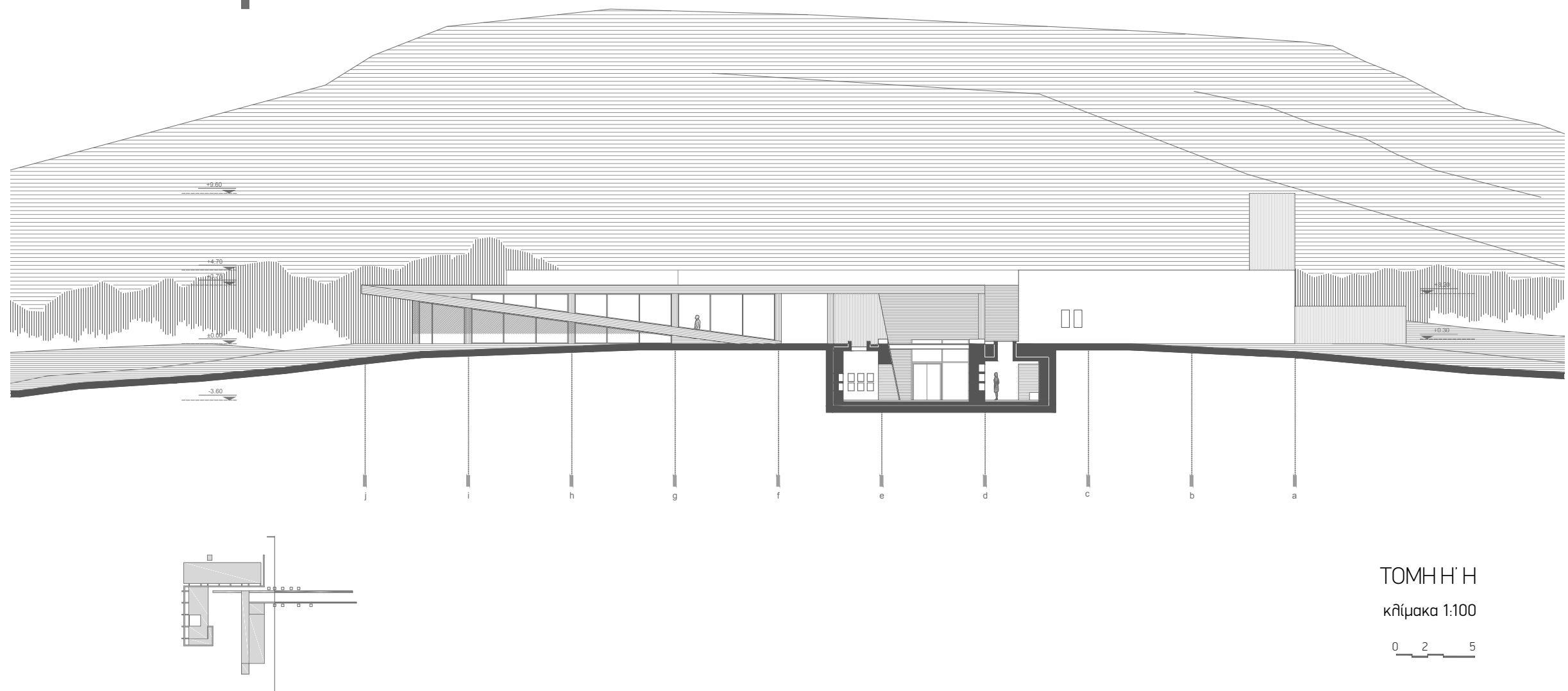
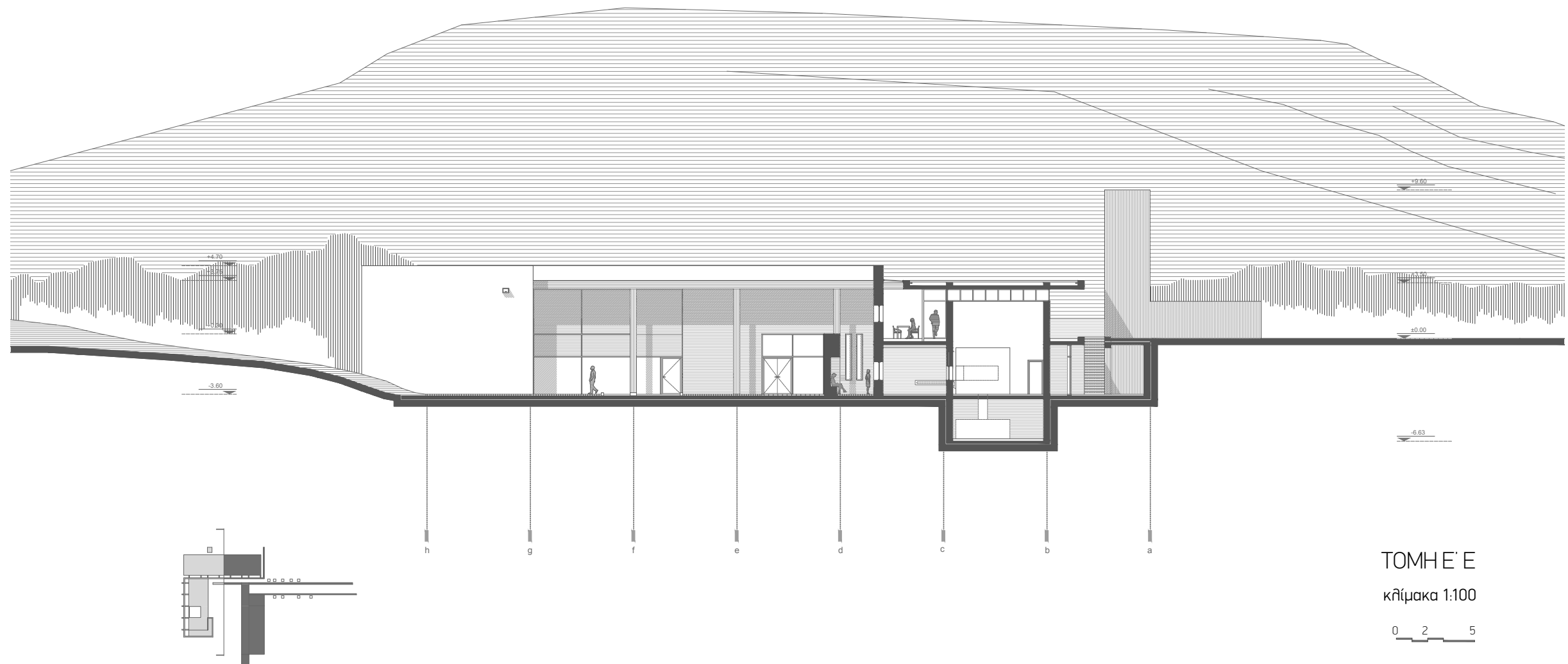
- δ. Υπαίθριοι χώροι Κ.Α.Ν.
δ.1 χώρος υπηρεσίας αποτέφρωτήρα
δ.2 νερό
δ.3 κόγχες
δ.4 τεφροφυλάκια

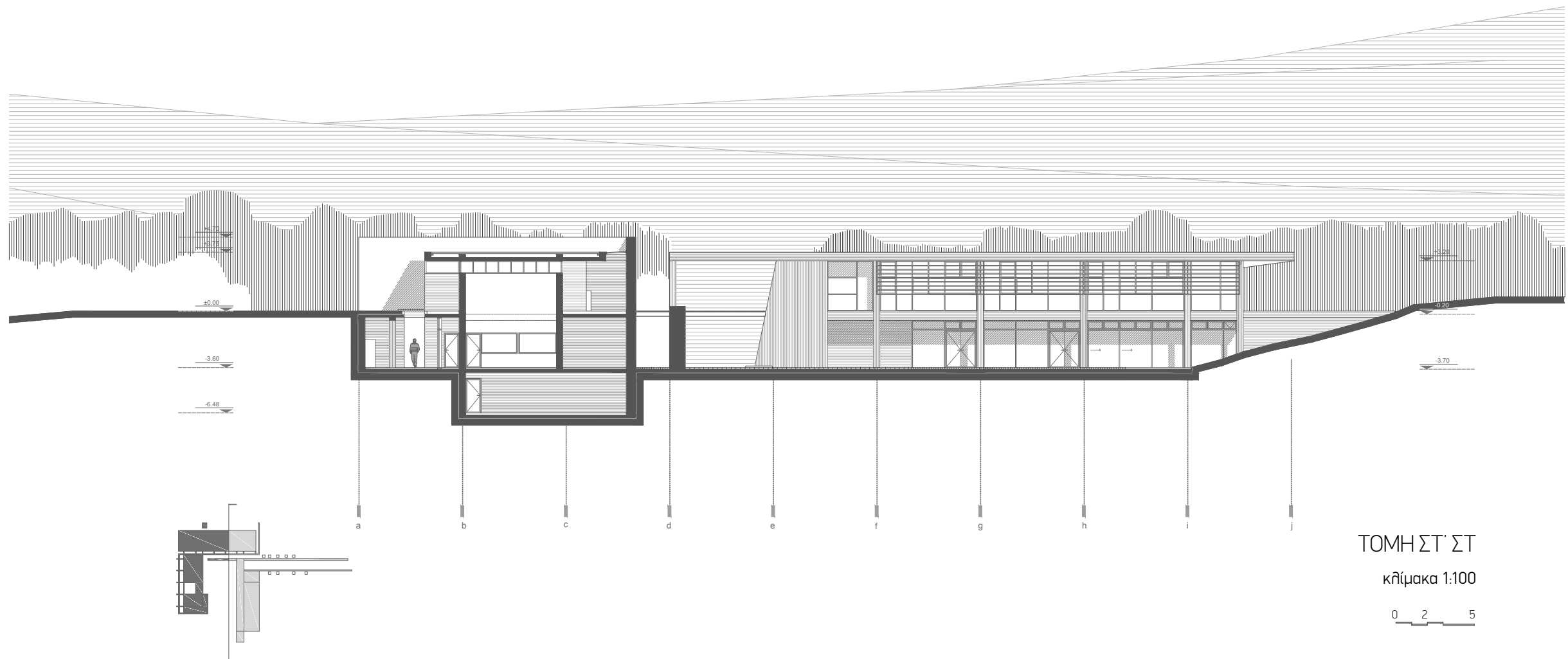
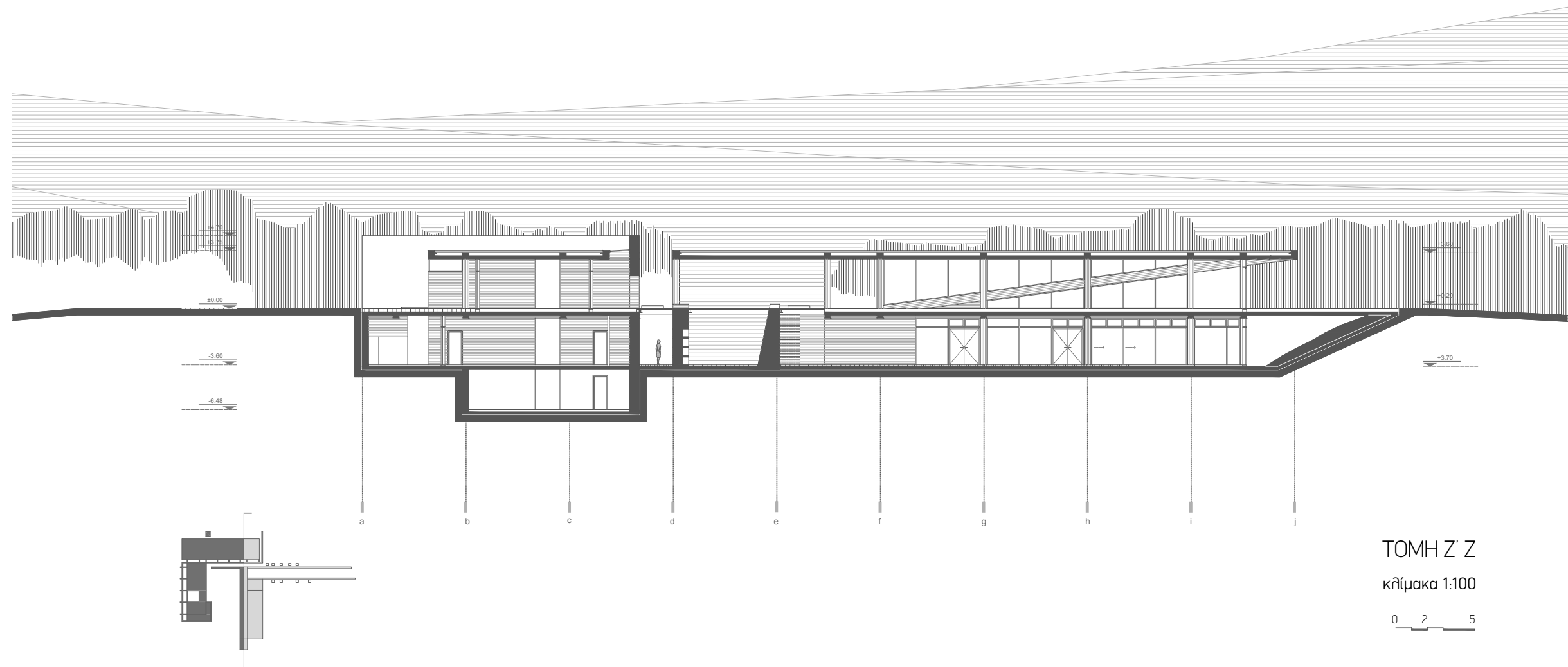
ΚΑΤΟΨΗ ΔΩΜΑΤΩΝ

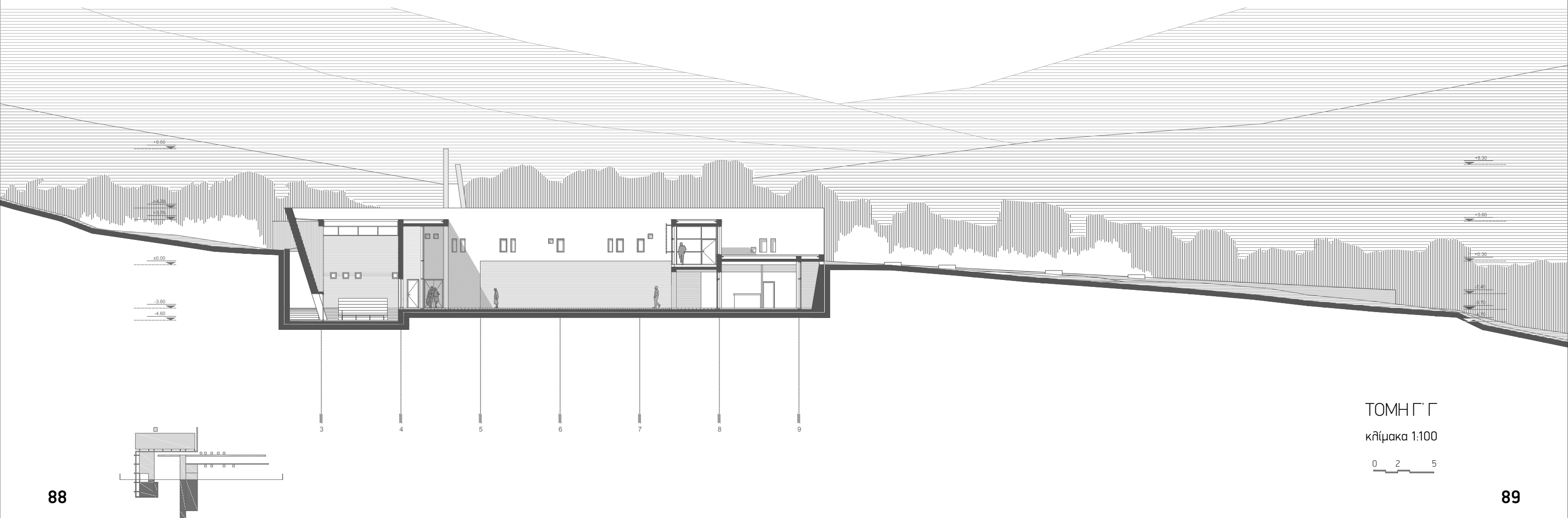
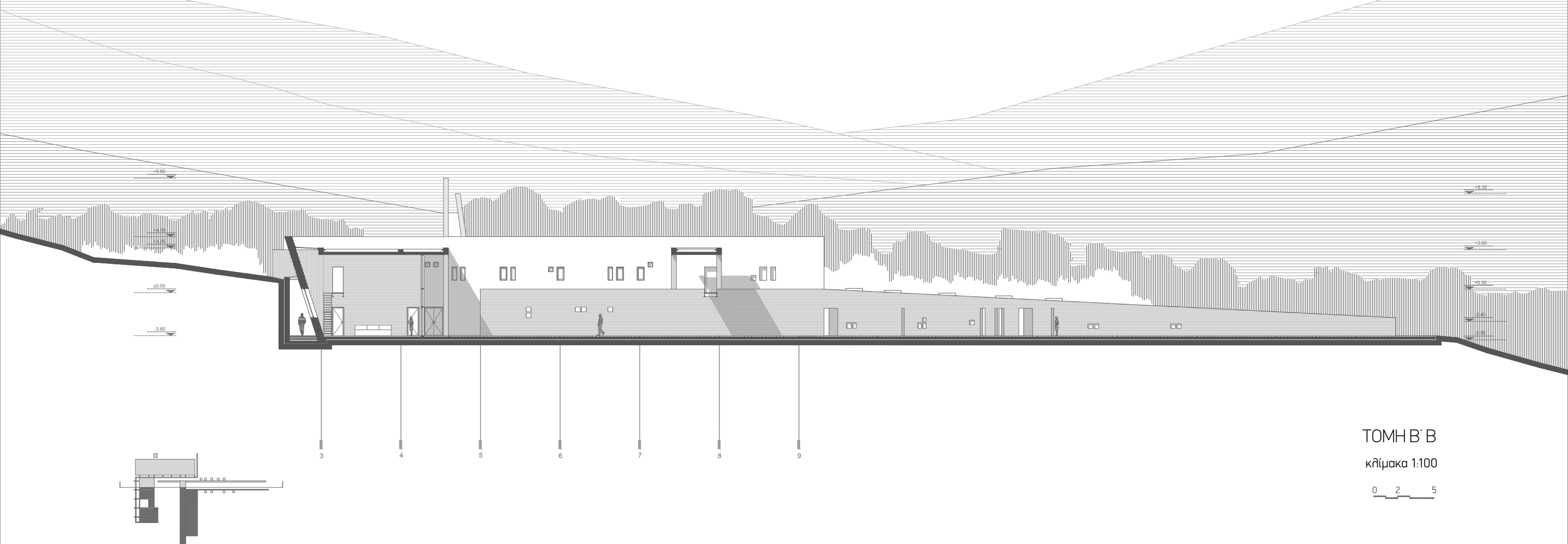

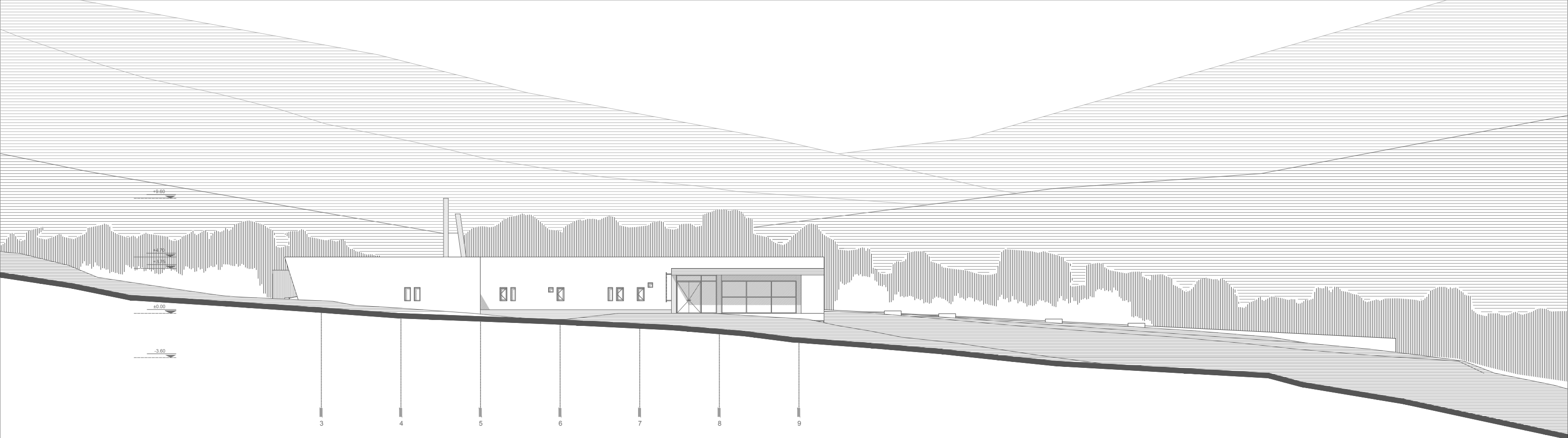

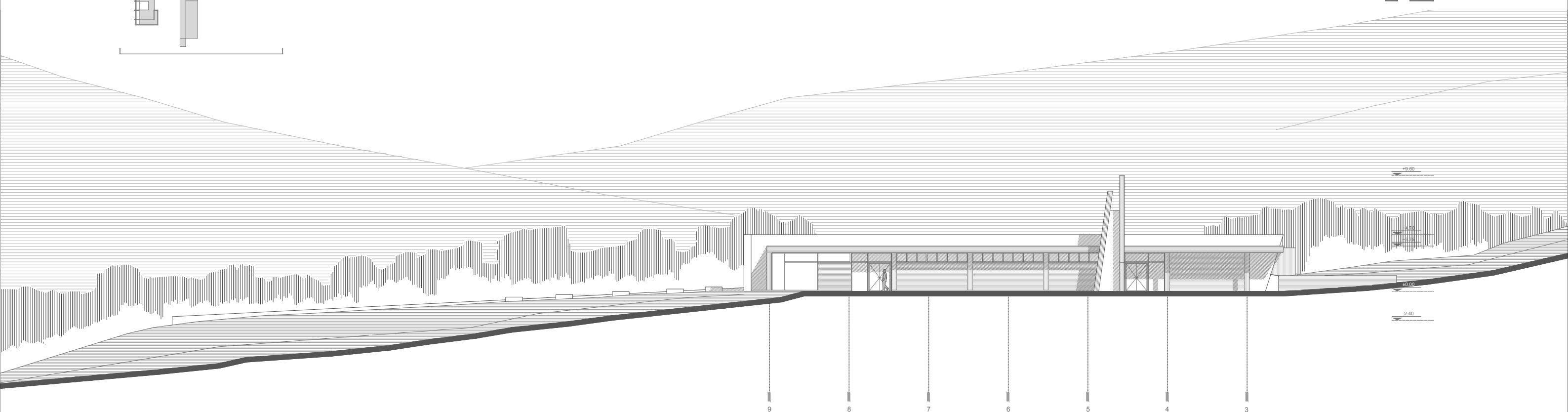

NOTIOANATOLIKH OΨH

κλίμακα 1:100

0 2 5

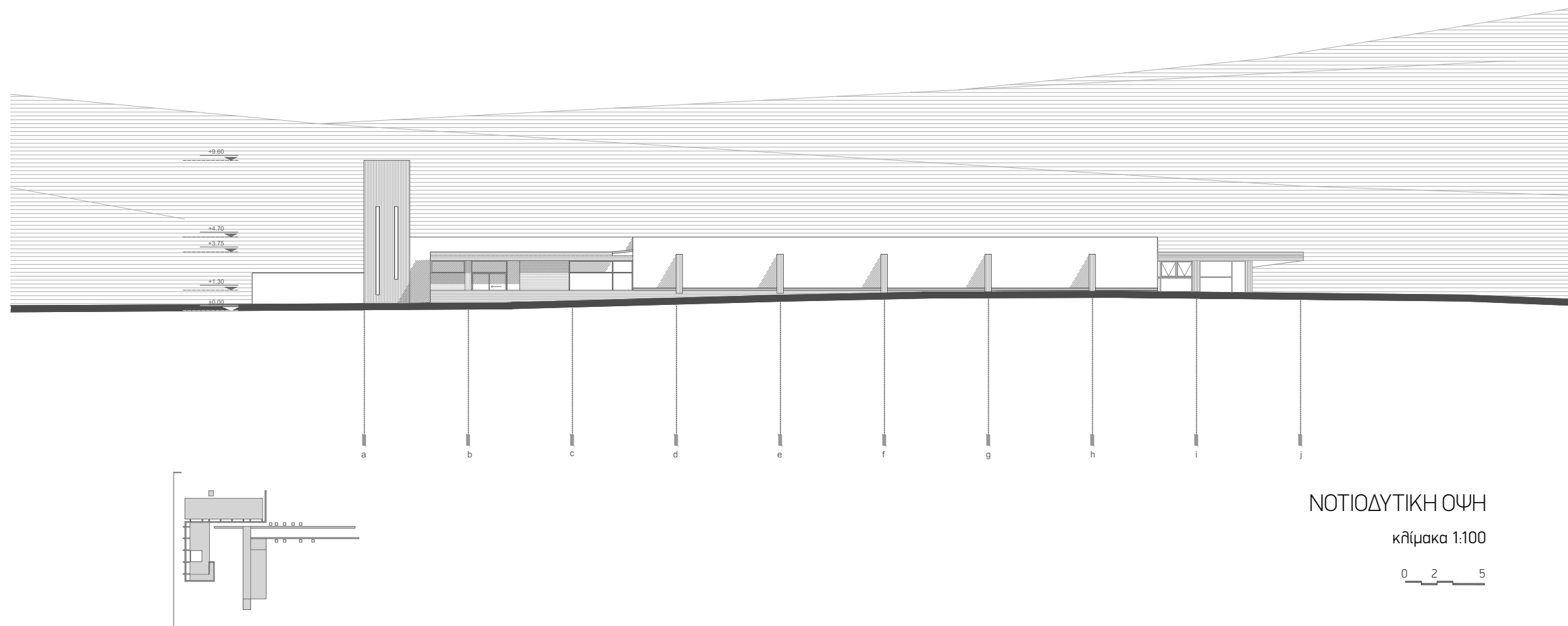

ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ

κλίμακα 1:100

0 2 5

06 MAKETA

1:100

1

100

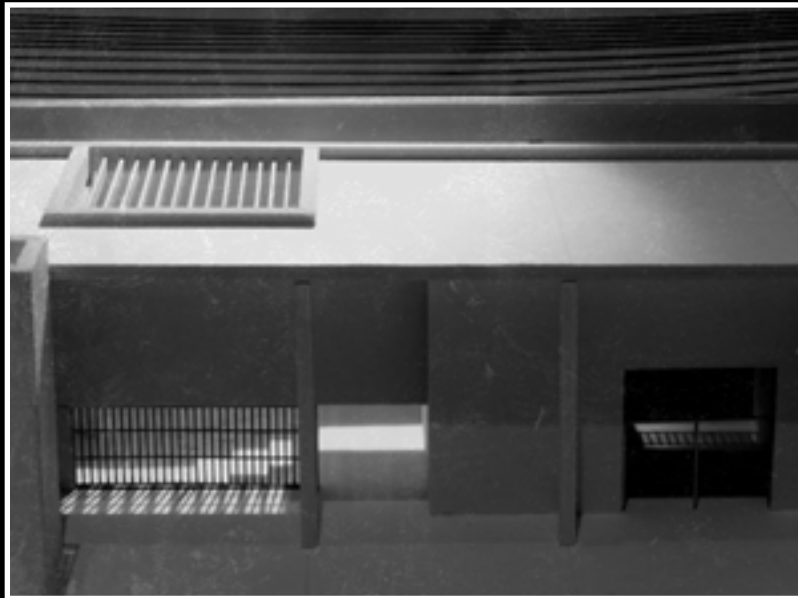
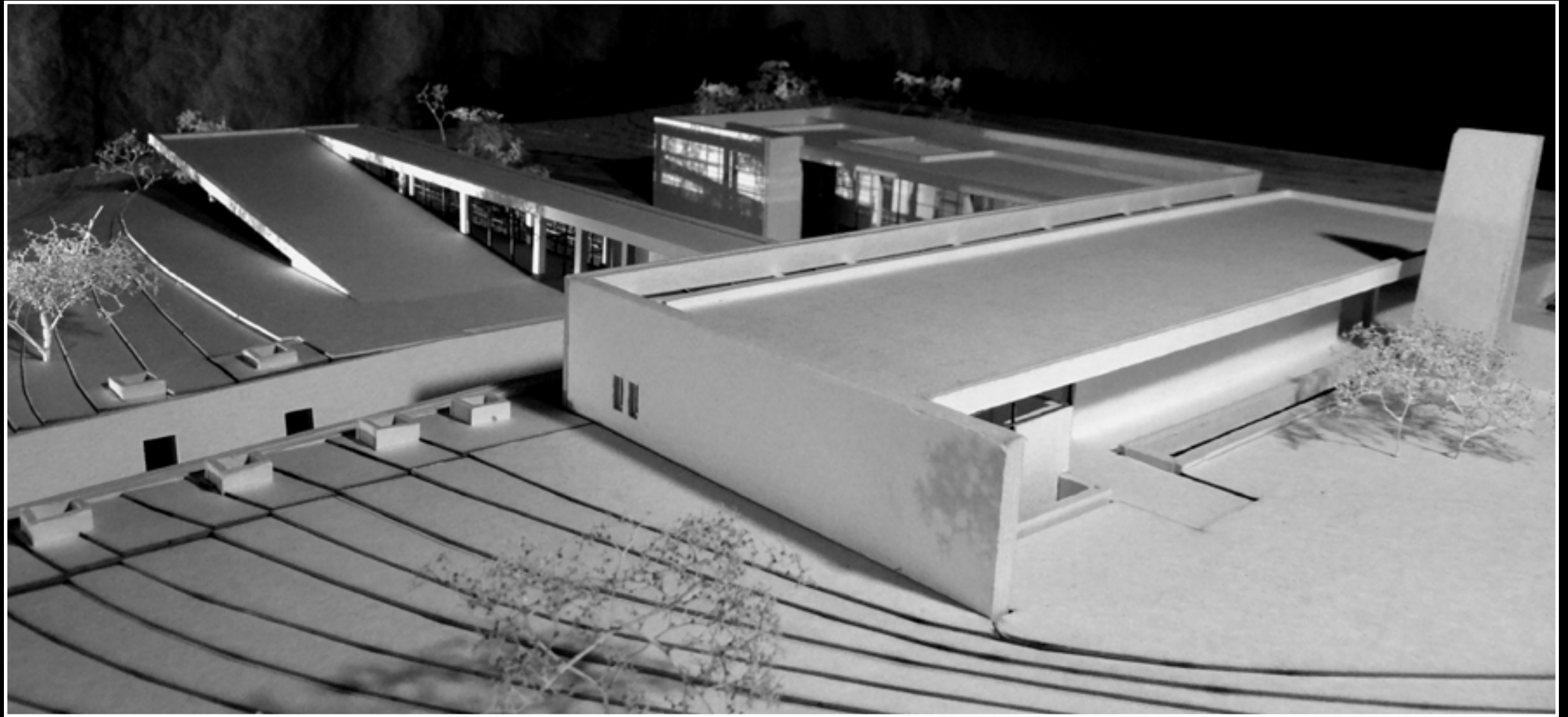

βιβλιογραφία:

[ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ - ΕΛΛΗΝΙΚΗ]

Αρβανίτη-Κρόκου Λ., Κωνσταντόπουλος Η., Λεβίδης Α. (επιμ.) (2012), **Κυριάκος Κρόκος**, εκδ. Μουσείο Μπενάκη, Αθήνα

Dal Co F. (1997), **Tadao Ando: Complete Works**, εκδ. Phaidon Press, Λονδίνο

Dal Co F. (1984), **Carlo Scarpa: Complete Works**, εκδ. Electa/Rizzoli, Νέα Υόρκη

Ferlenga A., Verde P. (2001), **Dom Hans van der Laan**, εκδ. Architectura & Natura, Άμστερνταμ

Hatherley O. (2015), **Memorial στο Landscapes of Communism: A history through buildings**, εκδ. The new press, Νέα Υόρκη

Kienast D. (2002), **Kienast Vogt: Parks and Cemeteries**, εκδ. Birkhäuser Architecture, Βερολίνο

Μπίρης Τ. (2007), **Αρχιτεκτονικής σημάδια και διδάγματα**, εκδ. Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα

[ΔΙΑΤΡΙΒΕΣ - ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ]

Μεντζίνη Μ. (2004), **Οι πόλεις των νεκρών** (διδακτορική διατριβή), επιβλ. Στεφάνου Ι., Αρχιτεκτόνων Μηχανικών ΕΜΠ, Αθήνα

Robinson J. D. (2006), **Death and the Cultural Landscape: On the Cemetery as a Monument to Nature** (paper), Essex University, Λονδίνο

[ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ - ΝΟΜΟΙ]

Ρύθμιση θεμάτων τεχνικού ή λεπτομερειακού χαρακτήρα για την ίδρυση και λειτουργία κέντρων αποτέφρωσης νεκρών (**ΚΥΑ 06.05.2010**)

Ευχαριστούμε ιδιαίτερα τον καθηγητή μας Γ. Αγγελή
για την ουσιαστική του στήριξη και την καθοδήγηση μέχρι τέλους.

*

Τον Π. Βασιλάτο για τις πολύτιμες συμβουλές του και
την Π. Κουτρολίκου για τις πληροφορίες.

*

Επίσης ευχαριστούμε πολύ τις φίλες και τους φίλους μας:

την Ελένη, τη Μαρίνα
τον Λυκάονα, τον Αχιλλέα
την Ιλεάννα, τη Χαρά
τη Δάφνη, την Κθαίρη
τον Έργκιους, τη Μυρτώ
τον Τάσο, την Κατερίνα
τη Βίκυ, τη Βάσω
για την έμπρακτη βοήθειά τους

και τις/τους συγκαμαρινιώτισσές μας:

την Τασιάννα
τις Δήμητρες
τον Άρη

*

